

VASA UNIVERSITET
Humanistiska fakulteten
Institutionen för nordiska språk

Hanna Reinikka

Attityder, motivation och språkanvändning hos grundskoleelever
i olika undervisningsgrupper

Avhandling pro gradu i svenska språket
Vasa 2009

INNEHÅLL

TABELLER	2
TIIVISTELMÄ	5
1 INLEDNING	7
1.1 Syfte	9
1.2 Material	12
1.2.1 Informanterna	12
1.2.2 Enkäten	13
1.3 Metod	15
2 SPRÅKBAD OCH SPRÅKUNDERVISNING	20
3 ATTITYDER OCH MOTIVATION	23
3.1 Attityder och motivation som begrepp	23
3.2 Teorier om motivation	25
3.3 Attityder och motivation inom språkinlärning	26
4 ANVÄNDNINGEN AV SVENSKA UTANFÖR SKOLAN – RESULTAT AV UNDERSÖKNINGEN	28
4.1 Att använda svenska med kompisarna	29
4.2 Att använda svenska i sina hobbyer	31
4.3 Att läsa svenskspråkiga texter	33
4.4 Att titta på svenskspråkiga TV-program	36
4.5 Att lyssna på svenskspråkiga radioprogram eller svenskspråkig musik	38
4.6 Att göra något annat på svenska under sin fritid	39
5 ELEVERNAS ÅSIKTER OM INLÄRNINGEN AV SVENSKA	42
5.1 Det lättaste för eleverna i språkundervisningen	42
5.2 Det svåraste för eleverna i språkundervisningen	44

5.3 De viktigaste faktorerna för elevernas inläring av svenska	46
6 ELEVERNAS ATTITYDER	50
6.1 Attityder till svenska språket generellt	51
6.2 Attityder till språkanvändning	53
6.3 Informanternas åsikter om sina språkkunskaper	55
6.4 Attityder till den svenska kulturen	57
6.5 Attityder till svenska som skolämne	60
6.6 Attityder till tvåspråkighet	66
6.7 Informanternas åsikter om svenska språkets nytta	69
6.8 Informanternas åsikter om sina föräldrars attityder	71
SLUTDISKUSSION	73
LITTERATUR	78
BILAGOR	81
Bilaga 1. Enkät.	81
Bilaga 2. Tabell 12.	85
Bilaga 3. Tabell 13.	86
Bilaga 4. Tabell 14.	87
Bilaga 5. Tabell 15.	88
Bilaga 6. Tabell 16.	89
Bilaga 7. Tabell 17.	90
Bilaga 8. Tabell 18.	91
Bilaga 9. Tabell 19.	92
TABELLER	
Tabell 1. Möjliga språkval i Vasa grundskolor.	8
Tabell 2. Antalet informanter i undersökningen.	12
Tabell 3. Användningen av svenska med kompisarna.	29
Tabell 4. Svenska i hobbyer.	32

Tabell 5. Elevernas vanor att läsa något svenskspråkigt.	34
Tabell 6. Elevernas vanor att titta på svenskspråkiga TV-program.	36
Tabell 7. Elevernas vanor att lyssna på svenskspråkiga radioprogram eller svenskspråkig musik.	38
Tabell 8. Elevernas andra svenskspråkiga aktiviteter.	40
Tabell 9. Det lättaste för eleverna i språkundervisningen.	43
Tabell 10. Det svåraste för eleverna i språkundervisningen.	44
Tabell 11. De viktigaste faktorerna för elevernas inläring av svenska.	47
Tabell 12. Attityder till språket generellt	85
Tabell 13. Attityder till användning av svenska	86
Tabell 14. Elevernas självbedömningar av sina språkkunskaper.	87
Tabell 15. Elevernas attityder till den svenska kulturen: människor, media, Sverige osv.	88
Tabell 16. Elevernas attityder till svenskundervisningen.	89
Tabell 17. Elevernas attityder till tvåspråkighet.	90
Tabell 18. Elevernas åsikter om nyttan av svenskan.	91
Tabell 19. Elevernas uppfattning om sina föräldrars språkkunskaper samt deras åsikter om språk.	92

VAASAN YLIOPISTO

Humanistinen tiedekunta

Laitos: Pohjoismaisten kielten laitos

Tekijä: Hanna Reinikka

Pro gradu –tutkielma: Attityder, motivation och språkanvändning hos grundskoleelever i olika undervisningsgrupper

Tutkinto: Filosofian maisteri

Oppiaine: Ruotsin kieli

Valmistumisvuosi: 2009

Työn ohjaaja: Siv Björklund

TIIVISTELMÄ:

Tutkimukseni tarkoituksena on ollut selvittää, millaisia asenteita eri opetusryhmillä on ruotsin kieltä ja muuta siihen liittyvää kohtaan, millainen opiskelumotivaatio ryhmissä vallitsee sekä miten paljon eri ryhmät ovat kosketuksissa ruotsin kieleen kouluajan ulkopuolella.

Olen toteuttanut tutkimukseni jakamalla kyselylomakkeen yhteensä kahdeksan opetusryhmän oppitunnilla. Näistä peruskoulun viidettä luokkaa tutkimushetkellä kävivät yksi kielikylpyryhmä sekä yksi vertailuryhmä tavallisessa ruotsinopetuksessa. Yhdeksänneltä luokalta tutkimukseen osallistui yksi kielikylpyryhmä, yksi ryhmä B-ruotsin lukijoita sekä kaksi ryhmää A1- sekä A2-lukijoita, joiden tulokset olen kuitenkin esittänyt yhtenä A1- ja yhtenä A2-ryhmänä. Yhteensä tutkimuksessani on siis kuusi eri ryhmää, joiden tuloksia olen vertaillut toisiinsa.

Saamieni tulosten perusteella tyttöjen asenteet ovat lähes kaikkea ruotsin kieltä koskevaa kohtaan positiivisempia kuin poikien asenteet. Erityisesti tämä käy ilmi asenteissa kouluruotsia ja kielenopetusta kohtaan. Monilla osa-alueilla myös nuoremmilla oppilailla on positiivisemmat asenteet kuin vanhemmilla. Kaikkein positiivisimmat asenteet löytyvät kuitenkin kielikylvyssä opiskelevilta tytöiltä, erityisesti viidesluokkalaisilta, negatiivisimmat tulevat puolestaan B-ruotsia lukevien poikien taholta. Kielenopiskeluajalla ei kuitenkaan näyttänyt olevan selkeää yhteyttä asenteisiin, vaikka A1-lukijoiden asenteet olivatkin yleisesti hiukan positiivisempia kuin A2-lukijoiden.

Oppilaiden kielenkäyttö koulun ulkopuolella oli yhteydessä mahdollisiin ruotsinkielisiin kavereihin, sukulaisiin sekä harrastuksiin, joissa käytetään ruotsin kieltä. Ruotsinkielinen media tai kirjallisuus ei oppilaita juuri viehättänyt. Selkeästi eniten ruotsin kieltä vapaa-aikanaan käyttivät kielikylpytytöt, muiden ryhmien välillä ei selkeitä eroja ollut.

AVAINSANAT: attityd, motivation, språkanvändning, grundskoleelever, språkundervisning, språkbad

1 INLEDNING

Attitydernas och motivationens inverkan på inläring har alltid intresserat mig, speciellt efter de år som jag själv har arbetat som språklärare både i grundskolan och i gymnasiet. Det finns inget värre för en lärare än att se en elev som har alla möjligheter att lära sig, men som inte vill göra det på grund av något som kanske han eller hon inte ens själv vet. Eleven bara saknar motivation, har negativa attityder antingen mot ämnet eller kanske även mot hela skolan och livet över huvudet.

Jag har själv undervisat mestadels på högstadiet, men har också en längre erfarenhet av lågstadiet, och under dessa år har jag fått en ganska bra uppfattning om elevernas attityder mot främmande språk. Eftersom det oftast har varit svenskan som väckt de starkaste åsikterna, och eftersom jag själv har bevittnat mycket olika attityder mellan olika grupper, blev jag intresserad av att ta reda på om mina observationer faktiskt var riktiga. När jag dessutom under mina pedagogiska studier hade möjlighet att observera språkbadsundervisning i svenska, och fick uppleva de uppenbart positiva attityderna hos språkbadseleverna, blev intresset för temat ännu starkare.

Jag har som sagt själv haft möjlighet att observera elever i båda typer av språkinläringssituation och gjort iakttagelser om hur annorlunda eleverna beter sig och reagerar på olika stimuli när det gäller inläring av ett språk som inte är deras modersmål. Eleverna har ju samma utgångspunkt, eftersom de i båda fallen är finskspråkiga som lär sig svenska som andra språk i skolan. Det som dock varierar är längden inläringstid: språkbadselever i Vasa börjar sina svenskstudier redan i daghem som 5-åringar, medan elever inom vanlig klassundervisning börjar andraspråksinläringen först i tredje till femte klass, när de är 9-11 år gamla (s.k. A-språk, se mera nedan), eller ännu senare, i ungefär 13 års ålder, om de läser svenska som B-språk. Barn som är över 3 år gamla anses dock inte få en simultan tvåspråkighet utan en successiv, vilket innebär att det första språket redan har etablerats innan man börjar lära sig det andra språket. Språkbadselevernas tvåspråkighet blir å andra sidan tidig, medan eleverna inom vanlig klassundervisning närmar sig gränsen för sen

tvåspråkighet, vilket man anser att det är fråga om när inläringen sker efter att eleven har fyllt 11 år. (U. Laurén 1991.)

Tendensen att välja engelska som A1-språk har varit så stark på sistone att man också i Vasa har beslutat att alla finskspråkiga elever ska ha engelska som A1-språk. Detta gäller dock inte språkbads elever, eftersom de börjar med svenska redan i daghem, och svenskan blir därför också deras A1-språk. Dessutom har språkbads eleverna en speciell situation i Vasa också därför att de börjar läsa engelska som andra främmande språk redan i andra klass. För dem blir alltså också engelskan ett A1-språk, som de dessutom har läst ett år längre än eleverna inom vanlig klassundervisning. Tabell 1 illustrerar de språkval som eleverna i Vasa har.

Tabell 1. Möjliga språkval i Vasa grundskolor.

Språkkod	Börjar i vanlig undervisning	Börjar i språkbad	Valfria språk
A1	åk 3 engelska	dagvård, 5-åriga svenska	
		åk 2 engelska	
A2	åk 4	åk 4	svenska/tyska/franska/ ryska
B1	åk 7 sv/en	-	
B2	åk 8	åk 8	ty/fra/ry/spanska/andra möjliga, beroende på skolan

Eleverna i min undersökning har också lite speciella perioder för sin språkinläring, eftersom tidpunkten för att börja läsa främmande språk ändrades år 2006. Då mina

undersökningsgrupper dessutom redan är lite äldre, har de varit med om, eller befinner sig, precis vid gränsen för dessa förändringar. I praktiken innebär dessa förändringar att eleverna i femte klass i språkbadsgruppen har varit de första som har börjat språkbad redan som 5-åringar, men som samtidigt är den sista gruppen som har haft möjlighet till att börja engelska redan i första klass. De två första åren har de dock inte använt några böcker i engelskan, men inläringen har de börjat redan som 7-åringar.

Eleverna i femte klass inom traditionell språkundervisning är också “en pilotgrupp”, eftersom de är de första som har börjat läsa svenska som A2-språk redan i fjärde klass. De har alla engelska som A1-språk, men A2-språk har man tidigare börjat först i femte klass, medan man nu alltså börjar i fjärde klass.

Däremot har alla högstadiel elever det “gamla” systemet för språkval och tidpunkt när inläringen har börjat. De har alltså kunnat välja svenska också som A1-språk i tredje klass, A2-språket har börjat i femte klass och eleverna inom språkbad har börjat i språkbadet först som 6-åringar.

Dessa förändringar bör man veta för att kunna jämföra och förstå eventuella skillnader mellan de olika grupperna, eftersom ett år i inläringstid kan betyda ganska stora skillnader mellan dem.

1.1 Syfte

Syftet med min undersökning är att jämföra attityder, motivationsgrad och användningen av svenskan utanför skolan hos språkbadselever och elever inom vanlig klassundervisning. Jag är speciellt intresserad av skillnaden i attityderna mellan språkbadselever och elever inom vanlig klassundervisning, men också mellan A- och B-språkinlärare i nionde klass. Alla som har jobbat som lärare vet att det finns ungefär lika många attityder som det finns elever i klassrummet, och skillnaden mellan olika grupper och också inom en grupp kan variera mycket, även från en dag till en annan. Jag har själv varit lärare på högstadienivå i några år, och enligt min egen åsikt finns det en

iögonenfallande skillnad i attityder till svenskan speciellt mellan de här två grupperna, A- och B-läsare. Med A-språk avser man de främmande språk som eleven börjar läsa på lågstadiet, dvs. i tredje (A1-språk) eller fjärde, tidigare femte (A2-språk) klass. B-språk är däremot ett främmande språk som eleven börjar läsa först på högstadiet, i sjunde klass.

Skillnader mellan A1-, A2- och B-läsare kan dock bara jämföras hos elever i nionde klass, eftersom engelskan har varit A1-språk i hela Vasa stad under några år. Det finns därför inga elever med svenska som A1-språk i femte klass längre. Eftersom man börjar läsa B-språk först i sjunde klass, finns också alla B-språkselever på högstadiet – i min undersökning alltså i nionde klass.

Min egen erfarenhet är att de elever som har svenska som B-språk, har mycket mindre respekt för det svenska språket, mycket mera negativa attityder mot språket och också mot svenskspråkiga människor samt lägre motivation för att studera svenska. Detta gäller förstås inte alls alla elever som har svenska som B-språk, men i allmänhet tycks fallet vara så.

Däremot har jag själv en uppfattning om att elever med svenska som A2-språk har mera positiva attityder till svenska, svenskspråkiga och svenska lektioner, samt större motivation för att studera svenska, än de elever som har svenska som A1-språk. Detta fenomen är jag också intresserad av, eftersom man skulle tro att fallet vore tvärtom; att A1-läsare skulle ha högre motivation och mera positiva tankar och attityder eftersom de har läst svenska längre samt börjat inläringen tidigare, när man kanske inte ännu har så starka attityder, utan man är ganska öppen mot allt nytt och främmande.

Mitt syfte är alltså att undersöka de olika undervisningsgrupper som jag har valt, ta reda på deras attityder till svenska, skillnaderna mellan deras tankar om svenska, om motivationen att lära sig språket samt användningen av språket utanför skolan. Som instrument för denna attitydundersökning har jag en enkät som jag delat ut i undervisningsgrupperna och eftersom jag också har gjort egna observationer, kommer jag att utnyttja dem i tolkningen av resultaten. Jag anser att undersökningen kan vara till

nytta för språklärare som enligt undersökningens resultat kan fundera om det finns skäl för förändringar i undervisningen, metoderna, materialet eller det som man lägger mest eller minst tyngd på i undervisningen. Dessutom kan jag föreställa mig att resultaten av min sociolingvistiska studie blir intressanta för föräldrarna: för språkbadselevernars föräldrar eftersom de med dessa resultat kan jämföra på vilket sätt språkbadet kan ha påverkat deras barns attityder, motivation och språkanvändning, men också för föräldrar till elever inom vanlig språkundervisning samt även till föräldrar med yngre barn som skall börja sina språkstudier eftersom de eventuellt får information som hjälper dem att fatta beslut om sitt barns språkval. Trots att det har gjorts massor av attitydundersökningar, känner jag personligen inte till sådana undersökningar som skulle ha jämfört lika många olika undervisningsgrupper med olika långa inlärningstider som min undersökning gör.

Min hypotes är att ju yngre eleverna har börjat inläringen av svenskan, desto mera positiva attityder och tankar har de om den. Därtill tror jag att språkbadseleverna har mera positiva attityder samt också att de vågar använda språket mera utanför skolan. Det är ganska naturligt att språkbadseleverna känner åtminstone lite varmt för sin andraspråkskultur, men om det också påverkar deras attityder i större mån, det är jag intresserad av. När det gäller traditionell språkundervisning, är jag mycket ivrig att få analysera resultaten. Av egen erfarenhet skulle jag påstå att A2-läsare är mera positiva än A1-läsare, men jag tänker ändå ha samma hypotes för de här grupperna – att mera tid betyder mera positiva attityder.

Av min egen erfarenhet påstår jag också, att eftersom språkbadseleverna vågar använda svenska i skolan samt har bättre färdighet i svenska, använder de språket också utanför skolan mera än eleverna inom vanlig språkundervisning. Men t.ex. i Canada har man blivit medveten om risken att språkbadseleverna använder språkbadsspråket bara i skolan och talar sitt modersmål, engelska, på sin fritid. Då är det möjligt att deras språkfärdighet i språkbadsspråket, franska, blir passiv i stället för aktiv (se Baker 2001: 359). Lärarna i Finland är oroliga för samma fenomen, och de försöker hela tiden att utveckla metoder, med vilka de kunde få eleverna att använda svenska också utanför skolan.

1.2 Material

Mitt undersökningsmaterial består av ett frågeformulär, enkäter som jag har delat ut i sex undervisningsgrupper. Två av grupperna går i femte klass, fyra av dem i nionde klass. I varje årskurs har jag valt både en grupp inom språkbadsundervisning och åtminstone en grupp elever som går i vanlig språkundervisning. Antalet grupper i nionde klass är dock fyra, eftersom det finns en grupp språkbadselever, en grupp A1-läsare, en grupp A2-läsare samt en grupp B-språkläsare för att jag skall kunna jämföra skillnaderna mellan alla de här grupperna.

1.2.1 Informanterna

Grupperna i femte klass består av 19 elever i språkbadsgruppen samt 21 elever i jämförelsegruppen. Grupperna i nionde klass består av 15 elever i språkbadsgruppen, 25 elever i A1-gruppen, 27 elever i A2-gruppen samt 15 elever i B-språkgruppen. Vidare har grupperna antal flickor/pojkar enligt tabell 2:

Tabell 2. Antalet informanter i undersökningen.

Undervisningsgrupp	Pojkar	Flickor	Totalt
5. språkbad	12	7	19
5. vanlig	12	9	21
9. språkbad	7	8	15
9. A1	11	14	25
9. A2	13	14	27
9. B	7	8	15
Totalt:	62	60	122

För att inte behöva upprepa och skriva långa förklaringar till de olika grupperna, kommer jag härefter att använda förkortade koder om alla grupper. Språkbadsgruppen i femte klass kommer jag att hänvisa till som 5SB, språkbadsgruppen i nionde klass som 9SB och eftersom det bara finns en grupp av varje av de övriga, kommer jag att använda förkortningarna A1-, A2- och B-grupp också utan årskursbeteckning, dvs. utan 9. Jag kommer dock också att använda de längre koderna samt olika variationer av dem, speciellt när jag jämför flickor och pojkar i samma grupp. Vid varje tillfälle skall det dock förstås komma fram vilken grupp det är fråga om.

Som framgår av tabell 2, är grupperna i femte klass nästan lika stora och därmed mycket jämförbara – antalet pojkar är t.o.m. lika stort i båda grupper. Lika bra är situationen mellan A1- och A2-grupperna där antalet flickor är lika stort. I dessa fyra grupper finns det även ”gott om material”, eftersom antalet elever per grupp är relativt stort, 19-27 personer. Däremot finns det enbart 15 elever i både 9SB- och 9B-gruppen, vilket jag skulle ha önskat vara större. Eftersom antalet flickor och pojkar i dessa grupper dock är lika stort och eftersom 15 elever per undervisningsgrupp är relativt idealiskt, har jag beslutat att utföra undersökningen med dessa deltagare.

I fråga om A1- och A2-läsare har jag delat ut enkäten i två undervisningsgrupper i varje, dvs. totalt i fyra grupper, eftersom de första grupperna hade bara 11 elever och jag ville helst ha fler deltagare. Språkbads elever kunde jag också ha haft en grupp till, men B-gruppen var den enda gruppen i skolan. Med en ytterligare språkbadsgrupp hade gruppernas storlek varierat för mycket och därför beslöt jag att ha två lite mindre grupper och fyra större. Det totala antalet pojkar respektive flickor är dock ungefär jämnt: det finns 62 pojkar och 60 flickor, dvs. 122 informanter med i undersökningen.

1.2.2 Enkäten

Grunden för min undersökning utgörs av ett frågeformulär, eller en enkät, som jag har formulerat för att kunna nå de mål jag uppställt i syftet för min avhandling. Formuläret är på finska för enkelhetens skull: eleverna inom traditionell språkundervisning skulle

troligen ha haft stora svårigheter att svara på frågorna om de hade varit på svenska, speciellt eleverna i femte klass, eftersom de bara har läst svenska i ett år. Eftersom jag ändå skulle ha frågat dem samma frågor på finska, och eftersom svenska inte är modersmålet för någon av eleverna, beslutade jag att ha samma formulär för alla grupper, dvs. på finska.

Enkäten består av olika delar (Se Bilaga 1). De sex första frågorna ger information om informantens bakgrund: kön, klass, om det är fråga om språkbild eller inte, hur länge informanten har läst svenska, det sista vitsordet i svenska samt andra språk som informanten läser. Frågorna 7 och 8 tar reda på informantens vanor i fråga om att använda svenska utanför skolan och frågorna 9-11 fokuserar på informantens åsikter om vad som är lätt eller svårt just för honom/henne samt hur och var informanten själv tycker att han/hon lär sig bäst. Fråga 12 är en öppen fråga: om informanten anser att det är viktigt att studera svenska eller inte samt varför han/hon tänker så. Fråga 13 handlar om vad informanten tycker är viktigt under lektionerna i svenska: om han/hon lägger tyngd på t.ex. grammatik, att skriva eller att tala.

De öppna frågorna i enkäten (8, 12 och 13) har jag utelämnat i analysen, eftersom de inte gav mycket material: en stor del av eleverna hade inte svarat alls på de öppna frågorna, några informanter hade skrivit sådana negativa svar som inte var relevanta och ändå skulle ha uteslutits. Av dem som hade besvarat enligt förväntningarna hade ungefär alla samma svar som oftast dessutom var enbart "Ja", "Nej" eller "Allt". T.ex. i fråga 8 (Använder du svenska utanför skolan? Varför/Varför inte?) var det enda relevanta svaret av typ "Nej, behövs inte."

Resten av enkäten består av påståenden som man kan besvara med att dra en cirkel kring en siffra från 1 till 5. Skalan motsvarar svarsalternativ med graderingen "Helt av samma åsikt (5), Delvis av samma åsikt (4), Kan inte säga (3), Delvis av annan åsikt (2) och Helt av annan åsikt (1)". Det finns totalt 69 satser som innehåller både positiva och negativa påståenden om svenskan och annat som har med svenskheten att göra. Exempel på påståenden:

- Ex.1.** *Svenska låter vackert.*
Svenskarna är otrevliga.
Jag är bra på språk.
Det är onödigt att studera språk.
Det är trevligt att bo i en tvåspråkig stad.

Antalet påståenden är så stort att jag väntade mig att alla elever inte skulle orka svara ordentligt på alla påståenden, men det var faktiskt mycket få – bara två av eleverna i femte klass som tog linjen “Kan inte säga (3)” hela vägen, alla andra har sådan variation i svaren att man ser att de har verkligen tänkt efter vid varje påstående. Det var inte många som behövde fråga någonting om frågorna eller påståendena, men de frågor som kom upp kommer jag att behandla senare i analysdelen.

De påståenden som jag har använt är till största delen samma påståenden som Åsa-Johanna Löf (2004) har använt i sin pro gradu – avhandling. Hon har studerat attityder till engelska hos finländska elever samt deras motivation för att lära sig språket. Eftersom jag undersöker ungefär samma områden, har jag använt samma frågor och påståenden så långt som möjligt, men eftersom svenskan är ett inhemskt språk, som vi dessutom här i Vasa har mycket kontakt med, har jag också tillagt påståenden som handlar om t.ex. tvåspråkighet. Aspekterna England –Amerika, engelsmän – amerikaner i Löfs (2004) undersökning var lätta att byta till aspekterna det svensktalande Finland – Sverige, finlandssvenskar – svenskar.

1.3 Metod

Som Haagensen (2007) påpekar, görs de flesta motivationsundersökningar med kvantitativa insamlingsmetoder enligt de regler som används inom studier i socialpsykologi. Oftast utförs undersökningen med ett frågeformulär med vilkens hjälp man insamlar data genom att dela ut formuläret till en viss grupp människor som svarar på frågorna i det. Jag kommer dock att ha med några kvalitativa inslag i min undersökning, på grund av att jag har också en längre tid under flera veckors tid

observerat undervisningssituationer inom både språkbad och vanlig klassundervisning samt också själv varit lärare i några år. När det är möjligt, kommer jag att använda dessa egna observationer som kvalitativa inslag i analyseringen. Det faktum att min undersökning är en sociolingvistisk studie som handlar om attityder gör den också kvalitativ eftersom attitydundersökningar oftast behöver ha kvalitativa tolkningar av resultaten. Enligt Trost (2001: 19) är nästan alla undersökningar som handlar om människans beteende blandformer med både kvalitativa och kvantitativa inslag. Trost (2001: 22) konstaterar också att förenklat kan man säga att om man försöker hitta mönster eller att förstå, är det fråga om en kvalitativ studie, men om man vill veta hur ofta eller hur många, skall man göra en kvantitativ undersökning. Min undersökning kommer att vara en blandform, men för det mesta kommer jag dock att använda kvantitativa metoder eftersom jag kommer att räkna massor av medelvärden.

Analysmetoden som jag kommer att använda är jämförande. Undersökningen kommer att bli en jämförande analys om olika gruppers vanor att använda svenska, om deras attityder och språkinlärningsmotivation. Jag kommer att jämföra påverkan av de olika inlärningstider och olika mängder språk som eleverna i de olika undervisningsgrupperna har bakom sig. Dessutom kommer jag också att jämföra skillnader i alla aspekter mellan flickor och pojkar. Orsaken till att jag har med olika grupper är huvudsakligen det att jag själv som lärare har blivit intresserad av att veta hur alla dessa faktorer är i förbindelse med varandra, men också det att jag inte känner till liknande tidigare studier.

En viktig aspekt inom studier i attityder och motivation är frågan om tvärsnittsforskning vs. longitudinell forskning. När man gör en tvärsnittsstudie, gäller resultaten vid en viss tidpunkt, medan en longitudinell studie utreder en persons tankar vid åtminstone två tidpunkter och därmed redogör för utvecklingen av attityderna.

Min undersökning kommer att vara en tvärsnittsstudie om attityder och språkbruk, eftersom jag inte har möjlighet till att utreda de egenskaper som jag är intresserad av vid flera tidpunkter. Däremot får jag någon slags helhetsbild över utvecklingen av attityder, motivation och språkbruk utanför skolan genom att ha flera grupper av olika åldrar som

forskningsobjekt. Genom att ställa samma frågor till eleverna i femte samt i nionde klass, i både språkbadsundervisning och i vanlig klassundervisning får jag en översikt över hur attityderna, motivationen och språkbruket förändras under tonårsåren.

För att kunna göra enkäten funktionell och så bra som möjligt, har jag använt Ejlertssons (2005) handbok om enkätmetodik som utgångspunkt för min enkät. Han påpekar (2005: 83ff.) att matrisfrågor, som utgör den största delen i min enkät, ibland kan vara ändamålsenliga, men att man måste vara medveten om de risker som frågetypen har. Jag har valt denna frågetyp precis av det skäl som Ejlertsson säger vara fördelen, nämligen att man sparar utrymme med att ha svarsalternativen bara en gång, placerade högst upp till höger på pappret, och alla frågor under varandra till vänster (jfr Bilaga 1).

Enligt Ejlertsson (2005: 57, 91) är det också motiverat att ha *Likert*-typiska ledande, värderande frågor om man undersöker attityder med påståenden inom samma ämnesområde, eftersom med dessa kan man få informanterna att besvara också sådana känsliga frågor som de annars kunde under- eller överrapportera. Med Likert-skalan syftar man till frågor eller påståenden som har ett urval skalade svarsalternativ, ofta numrerade från 0 till 4 eller från 1 till 5. Svarsalternativen skalas med jämna mellanrum, så att informanten kan välja "graden av sin åsikt" – om han t.ex. håller helt med påståendena eller om han är helt av annan åsikt. Oftast väljer man också att ha med ett neutralt svarsalternativ i mitten, t.ex. "Kan inte säga" eller "Vet inte". Jag hade väntat mig att få berätta för eleverna hur man bör svara på frågorna, men de hade inga problem med det, inte ens i femte klass. Däremot är det mycket sannolikt att några frågor har blivit fel besvarade, så att informanten hade tänkt svara t.ex. "Helt av annan åsikt (1)", men i stället har markerat "Helt av samma åsikt (5)".

För att matrisfrågorna skulle bli besvarade på rätt sätt, har jag följt Ejlertssons (2005: 52ff.) tips för frågeställningen. Jag har försökt att ha enkla, korta, entydiga, klara och begripliga påståenden, inga negationer, bara en fråga åt gången samt bara ett svar för varje fråga. De enda flerdelade påståendena är "Jag studerar svenska för att förstå svenskspråkiga TV-program, musik osv." samt de påståenden som innehåller ordet

föräldrar, i stället för ha skilda påståenden för mamma och pappa. Min uppfattning är dock att inga problem uppstod med dessa tvådelade påståenden, eftersom TV-program, musik mm. kan uppfattas som *media* överhuvudtaget, och det undrade ingen av eleverna över. Om *föräldrarna* var det däremot någon som frågade hur man borde svara om *mamma* kan svenska men *pappa* inte. Då gav jag instruktionen att svara “Delvis av samma åsikt (4)”. De här påståendena kan orsaka några svårtolkade svar, men å andra sidan gör det inte så stor skillnad i dessa fall om man har svarat “delvis” eller “helt av samma åsikt”, eftersom de här påståendena är av en frågetyp där man kunde ha haft bara “Ja” eller “Nej” som svarsalternativ.

Det som jag däremot är lite orolig för är om eleverna svarar enligt sin egen åsikt och uppfattning eller om det blir många “socialt önskvärda svar” (se Ejlerstson 2005: 70). Det samhälle som eleverna troligen speglar sig själva mot är klassen. Förstås är det också hemmets attityder som påverkar deras egna attityder, men det kan hända att klassens “tryck” blir för stort – att de svarar helt mot sin egen åsikt om de tror att också alla andra tänker likadant. Särskilt när eleverna i femte klass började svara på frågorna i formuläret, började det genast viskas i klassrummet, eftersom de troligen tänkte fråga vad någon annan svarar på någon fråga. När jag påpekade, att det är viktigt för mig att få veta just “*din* åsikt”, slutade de och började svara på frågorna på egen hand, utan klasskompisarnas hjälp. Ändå kan man inte utesluta möjligheten att någon har utgått från vad han tror att de andra har för åsikter och ändrat sitt eget svar “för att tillhöra gruppen” – antingen till gruppen *klass*, då man kanske har svarat mera negativt än man själv tycker, eller till gruppen *övriga samhället*, då man kanske har svarat mera positivt, eftersom man har hört att det är viktigt att kunna svenska, eller eftersom läraren står bredvid och kanske ser vad man svarar.

Det finns t.ex. en elev som har haft en genomgående negativ attityd vid nästan alla påståenden. Han har haft positiva tankar bara när påståendena har handlat om engelska. Detta var något jag väntade mig skulle synas t.o.m. mera i svarsblanketterna, eftersom det talas så mycket om “*pakkoruotsi*”, obligatorisk svenska i samhället (t.ex. nätdiskussioner, dagstidningar). Eftersom det inte fanns så många sådana negativa svarsblanketter, kan det hända, att det antingen är fråga om socialt önskvärda svar,

eftersom formulären fylldes i skolan, eller att det inte alls finns så negativa attityder till skolsvenskan bland eleverna som man har trott.

Enligt Ejlertssons (2005: 51ff.) anvisningar om frågekonstruktioner har jag också sett till att svarsalternativen är i balans, dvs. att man har lika många positiva som negativa svarsalternativ. Ejlertsson (2005: 72-74) påpekar också att det är viktigt att svarsalternativen är uttömmande men ömsesidigt uteslutande. Detta hade jag lite problem med i fråga 7. Delfrågorna handlar om hur ofta informanten använder svenska i olika situationer, och svarsmöjligheterna är "Varje dag, 1-3 gånger i veckan, 1-3 gånger i månaden, Några gånger om året och Aldrig", men det fattas egentligen svarsmöjligheten att man gör något 4-6 gånger i veckan. Själv tänkte jag att man ska runda uppåt, så att om man gör något 4 gånger i veckan, är det mera än varannan dag och ska då räknas som att man gör det ungefär varje dag. I instruktionerna i början av formuläret har jag sagt detta: att man ska välja det alternativ som bäst motsvarar ens åsikt, och detta nämnde jag också till eleverna innan de började. Jag tror inte att detta förorsakade något problem med svaren, eftersom ingen frågade om dessa alternativ.

Den fråga som tycktes orsaka mest problem när eleverna svarade, var fråga 5, där frågan gällde en minnesfaktor (Ejlertsson 2005: 65). Jag frågade vilket som var det senaste vitsordet eleven hade i svenskan, och det var förvånansvärt många som sade att de inte kommer ihåg. Dessutom hade eleverna i femte klass inte ens fått ett vitsord med siffror än utan vitsordet hade bara angetts med en bokstav: K, H, T eller V. Bokstaven K står för *Kiitettävä (Utmärkta kunskaper)*, H för *Hyvä (Goda kunskaper)*, T för *Tyydyttävä (Nöjaktiga kunskaper)* och V för *Välttävä (Försvarligen kunskaper)*. Eftersom det fanns så många som inte kom ihåg sitt vitsord, och eftersom vitsordet i femte klass inte var det traditionella med siffror, har jag beslutat att inte titta på vitsordens påverkan alls.

2 SPRÅKBAD OCH SPRÅKUNDERVISNING

Den traditionella språkundervisningen har haft många olika teorier bakom sig under tidens lopp. Därför har undervisningens betoningsområden samt undervisningsmetoderna varierat mycket med tiden. Man har översatt texter och ordlistor, haft exempelmeningar på grammatikens principer, mekaniska övningar inom flera olika undervisningsmetoder, och även suggestopedi och autonom inläringssyn har haft sina tider. (Jfr C. Laurén 1991: 11ff.)

Man kan påstå att språkundervisningsmetoden i finska skolor i dag är en blandning av alla möjliga metoder som en gång har varit dominerande. I dag har man insett att det viktigaste är att man lär sig att kommunicera på det andra språket, att man förstår och blir förstådd. Man försöker också att få undervisningen så autentisk för inläraren som möjligt. Man har därför försökt att göra dialogerna och texterna så allmänna och användbara som möjligt, så att inlärarna kan få en känsla av att de är viktiga, att man verkligen kan ha nytta av att lära sig. De autentiska övningarna för inläraren närmare språket medan han eller hon själv kan stå i centrum av hela inläringen. Också lärarens roll har förändrats: man kunde snarare beskriva läraren som en handledare som lär eleverna att lära sig att skaffa information själva. (t.ex. Moilanen 2004: 29ff.) Men om man tittar t.ex. på vilka delområden studentexamen i främmande språk möter, kan man lätt konstatera att den traditionella språkundervisningen ändå är ganska fokuserad på den formella språkriktigheten, i stället för språkets kommunikativa egenskaper. Förstås består en stor del av studentexamen av förståelsekunskaper, men grammatikens andel är också ansevärd.

I språkbadsundervisning prioriterar man inte språkriktigheten högst, utan själva idén med språkbadet är att språket är ett medel, inte ett mål. Man använder alltså språket för att man har någonting att berätta, inte för att man bara behöver producera ett annat språk. Språkbadsspråket används konsekvent i daghem eller i skolan, i allt man gör, och på ett sådant sätt att barnet associerar ett språk med en person, dvs. att en person använder enbart ett språk. Barnet vet att läraren förstår också barnets modersmål finska (i det svenska språkbadet i Finland), men talar bara svenska med sina elever. Eleverna

kan dock tala finska också när de pratar med läraren, men de uppmuntras att använda svenska mer och mer med åren. (t.ex. Björklund m.fl.1998.)

Språkbadsmetoden kom till Finland 1987, då Christer Laurén introducerade metoden från Canada till den finskspråkiga skolan i Vasa. Enligt den kanadensiska metoden börjar eleverna tidigt fullständigt språkbad i daghem, och fortsätter det under hela grundskolan. I daghemmet samt i de första klasserna i skolan används huvudsakligen svenska i undervisningen, men senare ökar finskans andel och på högstadiet undervisas ungefär hälften på svenska och hälften på finska. (C. Laurén 1991: 19-20.)

Som jag tidigare påpekat, är innehållet det viktigaste i språkbadet, inte formen på språket. Grammatik och språkets strukturer undervisas dock också, men först senare, när eleverna redan kan uttrycka sig utan besvär. (t.ex. Björklund m.fl. 1998) Detta innebär att t.ex. i deras fria skriftliga produktion fäster läraren inte främst uppmärksamhet vid de fel som eleverna har gjort, utan vid själva budskapet, vid den flytande texten och det som eleverna vill berätta. Man hör ofta att språkbadet kritiseras av lekmän t.ex. i dagstidningar, speciellt eftersom man tror att eleverna "får" göra hur mycket fel som helst, utan att läraren tar någon notis om dem, och att man inte kan lära sig ett språk på det sättet, men enligt min åsikt är det fråga om psykologiska aspekter inom inläring och undervisning. Felen kommer att försvinna så småningom, men att man över huvudtaget vågar använda språket och får motivationen att lära sig mera beror på den positiva omgivningen där ingen påpekar de gjorda felen, utan alla uppmuntras att våga använda språket ännu mera.

Eftersom språkbadsundervisningen avviker ganska mycket från den vanliga undervisningen på grund av ett annat språk används som medel, är också undervisningsmetoder och material ofta annorlunda jämfört med de vanliga metoderna och materialen. T.ex. helhetsundervisning enligt teman är mycket vanlig i språkbad. (t.ex. Björklund m.fl. 1998; Heikkinen 1991.) Inget förbjuder dock lärarna inom vanlig undervisning att använda samma metoder som i språkbadsundervisningen, och det finns också många som använder dem, men enligt mina egna observationer är många språkbadslärare påhittiga och kreativa när det gäller metoder och material.

Det vanligaste undervisningsmaterialet i skolan är böcker. I språkbadet har lärarna dock ett problem med böckerna: man kan inte använda finskspråkiga böcker, men de svenskspråkiga böcker som har gjorts för helt svenskspråkiga elever, är ofta för svåra för språkbadselever. Detta gäller speciellt böckerna i svenska, som inte är språkbadselevernas modersmål. Därför måste lärarna producera mycket material själva, ofta med eleverna. I undervisningen används mycket olika spel, drama och teater, besök, lekar, ordlekar mm. Till språkbadsmetoden hör också att det finns mycket material – språk – på väggarna. Det finns alltså ordlekar eller ordgrupper, t.ex. månaderna eller matematikens begrepp på affischer som eleverna kanske själva har gjort och lagt på klassrummets väggar. (Jfr Heikkinen 1991: 43-63.) Språkbadseleverna är därför i allmänhet mycket självständiga och ansvarsfulla. Eftersom de själva blir på det sättet ansvariga för sin egen inläring, och eftersom metoderna och materialet i undervisningen varierar på ett uppfriskande sätt, är mitt antagande att detta påverkar också deras attityder och motivation på ett positivt sätt.

3 ATTITYDER OCH MOTIVATION

Att attityderna och motivation står i förbindelse med inlärningsprocessen är klart och det har man också vetenskapliga bevis på, men om det är attityderna som påverkar motivationen eller tvärtom, är mycket svårt att definiera – lika svårt som det är att konstatera om det är båda faktorerna som påverkar inläringen eller inläringen som påverkar dem. (jfr t.ex. Gardner 1985: 8ff.; Baker 1992: 12)

Om man tänker på en elev som inte är bra på svenska, kan man föreställa sig att han eller hon har fått dåliga betyg i ämnet, kanske dåliga, negativa kommentarer om sina prestationer och därmed känner han eller hon sig troligen inte så bra eller nöjd heller. Det är också mycket sannolikt att eleven inte har positiva attityder till svenskan, och han kanske har tappat motivationen att lära sig språket. Om han slutar att studera ämnet, hänger han inte med i undervisningen och då får han ännu sämre betyg, negativa kommentarer och får ännu mindre motivation att lära sig. En ond cirkel är färdig. Man kan inte egentligen säga när och var allt har börjat, men allt i cirkeln påverkar allt.

Å andra sidan kan cirkeln också vara positiv: om en elev har positiva attityder och bra motivation att lära sig svenska, lyckas han troligen bra, får positiva kommentarer med uppmuntran, bra betyg och allt detta får honom att lära sig mera. (jfr t.ex. Nurmi&Salmela-Aro 2002: 113, 136.)

I detta kapitel kommer jag att definiera några centrala begrepp inom områdena attityder, motivation och inläring. Jag kommer också att förklara hur de är beroende av varandra samt vilken betydelse de har i min undersökning.

3.1 Attityder och motivation som begrepp

Attityder kan definieras som personens inre tankar, känslor och sätt att reagera mot olika saker och händelser i livet (Baker 1992: 10-11; Gardner 1985: 8-9). Baker (1992: 12) delar vidare in attityderna i Platon's tre komponenter: den affektiva komponenten är

individens känslor för t.ex. svenska, den kognitiva komponenten hans tankar och föreställningar om den, och beredskap för handling är hans färdighet att agera efter sina attityder. Dessa tre komponenter behöver dock inte nödvändigtvis gå hand i hand: man kan t.ex. anse svenskan vara viktig, men trots det inte gilla språkundervisningen i skolan.

Ur min undersöknings synvinkel är det språkattityder – attityder till språk - som granskas närmare. Enligt Baker (1992: 29) fungerar termen språkattityder som ett paraply under vilket det finns olika specialattityder, t.ex.

- attityder till olika språkvariationer, dialekter och talessätt
- attityder till inläring av ett nytt språk
- attityder till minoritetsspråk
- attityder till språkgrupper och minoriteter
- attityder till språkundervisning
- attityder till fackspråk
- föräldrarnas attityder till språkinläring
- attityder till hur språken prioriteras

Alla dessa delområden är på något sätt representerade i min undersökning, trots att några områden får mera utrymme än de andra, t.ex. fackspråk kan man tänka sig vara aktuell endast i fråga om informanternas tankar om sin framtid och om de kommer att behöva språkkunskaper i sitt framtida jobb. Jag har ändå inte valt att dela in påståendena i min undersökning enligt Bakers indelning utan jag har haft mitt eget sätt att gruppera påståendena (se kapitel 6).

Motivation kan man enligt Nurmi och Salmela-Aro (2002: 128) definiera med att ställa frågan ”Varför sätter man vissa mål åt sig själv?”. Gardner (1985: 50) ställer också en fråga: ”Varför betar människan sig som hon gör?” Han konstaterar att motivation innehåller fyra aspekter: ett mål, en handling som man gör sig besvär för, viljan att nå målet samt positiva attityder till det man gör. Imsen (2000: 271) påpekar att motivation är det som orsakar aktivitet, håller aktiviteten vid liv och ger den mål och mening.

Motivation är alltså den drivkraft som får människan att agera, eftersom han vill nå någonting.

Motivation har också delats vidare i olika områden av många forskare. Den möjligtvis mest kända är indelningen i yttre och inre motivation som jag kommer att behandla mera i avsnitt 3.2.

3.2 Teorier om motivation

I början koncentrerade sig motivationspsykologin och dess forskning på människans fysiska behov. Tanken var att människans motiv och behov hade sitt fäste i fysiologin: hunger, törst och sexualitet var t.ex. sådana faktorer som orsakade behov hos människan, som därmed hade motiv att agera för att tillfredsställa dessa behov. (Se t.ex. Nurmi&Salmela-Aro 2002.)

På 1950- och 1960-talet började man anse att begreppet motiv hör ihop också med andra faktorer utanför människans fysiologiska behov. Forskarna påpekade t.ex. att människans motivation stimulerades mera av sociala faktorer eller självförverkligande än av fysiologiska behov. På 1980-talet introducerade Joseph Nuttin sin teori om att motiv inte är någon inre egenskap eller kraft utan en relation mellan människans inre behov och dess yttre objekt, som behovet tillfredsställs med. Enligt Nuttin motiveras människorna inte enbart av fysiologiska utan också av kognitiva behov som nyfikenhet eller socialitet. (T.ex. Nurmi&Salmela-Aro 2002.)

Edward Deci började på 1970-talet kritisera behaviorismen för tanken att människan motiveras huvudsakligen av yttre belöning. Därför delade Deci motivationsbegreppet i yttre och inre motivation som idag är två centrala begrepp inom området. Med inre motivation syftar Deci till att människan agerar eftersom det i sig är belönande, medan yttre motivation karakteriseras av en yttre belöning – att människan får någonting av omgivningen om hon agerar. Yttre motivation kan däremot förvandlas till inre motivation, vilket man kan se t.ex. i elevens utvecklingsprocess. Först studerar eleven

eftersom föräldrarna eller läraren kräver eller önskar det, senare kräver eleven inte belöning av dessa auktoriteter utan han läser för att han på det sättet känner sig bättre eller mindre skyldig, och vid det sista steget har motivationen blivit av inre slag och eleven studerar eftersom han uppskattar det han gör och de följder som agerandet har – t.ex. att han kan tillfredsställa sin nyfikenhet. (T.ex. Nurmi&Salmela-Aro 2002.)

Nurmi och Salmela-Aro (2002: 136 ff.) konstaterar att goda resultat i skolan påverkar inre motivation positivt. Elever som har stark inre motivation motiveras något av sina föräldrar och lärare, men inte alls av sina kompisar och andra yttre faktorer. I många undersökningar har det framgått att inre motivation också är mycket stabil: den finns redan i tidig barndom och den förblir ungefär lika stark till ungdomsåldern. Däremot påverkar skolprestationer alltså inte elevens yttre motivation, men dock tvärtom: elever som har låga prestationer har oftare starkare yttre motivation än de övriga.

3.3 Attityder och motivation inom språkinläring

Som jag redan tidigare påpekat är det inte lätt att konstatera vilken faktor som påverkar den andra när man talar om attityder, motivation och inläring. Forskningen har dock visat att det finns samband mellan alla de här tre komponenterna. T.ex. Imsen (2000: 273) påpekar att motivation sammanhänger med människans värderingar, dvs. också med attityder. Ju mera positiva attityder man har, desto mera motiverad blir man. Vuorinen (2001: 24) konstaterar mycket fint att attityder kan kallas för långvarig motivation, vilket enligt min åsikt visar tydligt hur de här två begreppen hänger samman. När man är intresserad av ämnet, har positiva attityder – t.ex. till att lära sig ett språk - blir motivationen lättast av inre slag och den uttrycks ofta genom handling, dvs. man börjar lära sig språket. (jfr t.ex. Mustila 1990.)

Det finns många sådana faktorer som påverkar motivation och därmed också inläring. Gardner (1985: 41ff.) konstaterar att vissa attityder har mera betydelse för inläringen än andra, t.ex. attityder till språkinläring eller språket som skolämne har större

samband med elevens språkfärdigheter än hans attityder till den språkgrupp som talar detta språk eller hans intresse för främmande språk. Men det finns också andra faktorer.

Kovanen (2004) har gjort en undersökning om grundskoleelevernas motivation att studera svenska, och de faktorer som enligt eleverna påverkar motivationen är t.ex. läraren, använda undervisningsmetoder, elevens skolprestationer, feedback av läraren, nyttan av språkkunskaperna, resande i Sverige och det att nivån i undervisningen är rätt (inte för låg eller för hög). Som negativa faktorer nämns rastlöshet eller oro i klassrummet, svårigheter eller obehaglighet inom språkinläringen, det att språkinläringen är obligatorisk samt det att man inte anser sig att ha någon nytta av sina kunskaper i svenska.

En faktor som påverkar nästan alla de ovannämnda är elevens trygghet i inläringssituationen. För att kunna koncentrera sig på det viktigaste – själva inläringen – måste man ha en sådan inläringssmiljö att man känner sig trygg: att man inte hotas av läraren eller andra inlärare, att man inte behöver känna sig dålig eller att man inte blir mobbad eller utskrädd. Då behöver man inte lägga all sin energi till att försöka reducera sin rädsla för att misslyckas. Imsen (2000: 282) påpekar att tryggheten innehåller sådana behov som säkerhet, stabilitet, beroende, beskydd, struktur, regler, ordning och gränser samt behov av att inte känna fruktan, ångest och kaos.

Många av dessa motivationsfaktorer har också behandlats i påståendedelen i enkäten i min undersökning då informanterna har ombetts att besvara t.ex. påståenden som ”Jag känner mig dålig på svensklektionerna”, ”Jag får ofta positiv feedback av min lärare” eller ”Jag kommer att behöva svenska i mitt framtida jobb”. Med dessa har jag försökt analysera hurdana attityder eleverna i de olika undervisningsgrupperna har till dessa faktorer, hur motiverade de är att lära sig svenska samt vilka faktorer utgör sådana faktorer som de motiveras av.

4 ANVÄNDNINGEN AV SVENSKA UTANFÖR SKOLAN – RESULTAT AV UNDERSÖKNINGEN

Som jag tidigare har påpekat, handlar den ena delen av min undersökning om elevernas vanor att använda svenska på sin fritid, utanför skolan. Resultaten av dessa vanor mellan olika undervisningsgrupper kommer jag att presentera i detta kapitel. Den andra delen handlar om elevernas attityder och motivation, som jag kommer att behandla i kapitel 6.

I enkäten hade jag ställt sex olika frågor om informanternas vanor att använda svenska språket under fritiden. De frågades hur ofta de talar svenska med kompisarna utanför skolan, hur ofta de använder svenska i sina fritidsaktiviteter, hur ofta de läser något svenskspråkigt (som inte är skolmaterial), hur ofta de tittar på svenskspråkiga TV-program, hur ofta de lyssnar på svenskspråkiga radioprogram eller på svenskspråkig musik samt hur ofta de gör något annat på svenska. I den sista frågan hade jag gett några exempel på ”något annat”, t.ex. hur ofta man skriver brev eller e-post på svenska, läser svenskspråkiga webbsidor eller talar svenska i telefon. Delvis är dessa sådana aktiviteter som hör också till någon annan fråga. T.ex. om informanten läser svenskspråkiga webbsidor, har han eller hon troligen svarat på samma sätt också på frågan om läsandet, men jag tyckte att denna sista fråga också var viktig eftersom informanterna kunde ha sådana svenskspråkiga aktiviteter som jag själv inte hade tänkt på i enkäten, och i så fall kunde de i denna fråga redogöra för dem.

Varje fråga som jag ovan presenterat hade fem olika svarsmöjligheter, av vilka informanten skulle välja och dra en cirkel kring det svar som bäst motsvarar hans eller hennes vanor. I svarsmöjligheterna hade jag valt skalan från 1 till 5, beroende på hur ofta informanten brukar göra det som har frågats – ju oftare desto högre siffra. Svarsmöjligheterna har följande betydelser: 1 = *aldrig*, 2 = *någon gång om året*, 3 = *1-3 gånger i månaden*, 4 = *1-3 gånger i veckan* och 5 = *varje dag*. Jag kommer inte att upprepa dessa härefter eftersom alla tabeller i kapitel 4 har samma svarsalternativ.

4.1 Att använda svenska med kompisarna

Resultaten för hur ofta eleverna talar svenska med sina kompisar utanför skolan blev inte överraskande enligt min åsikt. Eleverna inom språkbud talade svenska betydligt mera än eleverna inom vanlig språkundervisning. Medelvärden för svaren inom varje grupp framgår av tabell 3.

Tabell 3. Användningen av svenska med kompisarna.

Undervisningsgrupp	Pojkar	Flickor	Totalt
5. SB	2,417	4,286	3,105
5. vanlig	2,667	2,778	2,714
9. SB	2,857	3,875	3,400
9. A1	2,182	2,786	2,520
9. A2	2,385	2,571	2,481
9. B	1,429	2,500	2,000

Det framgår av resultaten att språkbudseleverna i nionde klass talar svenska mest med sina kompisar, flickorna ännu mera än pojkarna. Också språkbudseleverna i femte klass talar klart mera svenska med kompisarna än alla andra elever som går i vanlig språkundervisning. Det som är iögonenfallande, är språkbuds flickornas svar i femte klass: deras medelvärde är 4,286, vilket betyder att de i genomsnitt talar svenska flera gånger i veckan med sina kompisar. Man kan också konstatera att det är språkbuds flickornas tal som syns i medelvärdena: resultaten av språkbudspojkarnas språkanvändning (5.klass) avviker inte från de övriga gruppernas resultat – språkbudspojkarna i femte klass använder alltså inte mera svenska med sina kompisar än eleverna inom vanlig språkundervisning. I nionde klass har dock också språkbudspojkarna mera användning av svenskan än eleverna i de övriga grupperna.

Skillnaden mellan A1- och A2- läsarnas språkanvändning är så liten att den inte är betydande, A2-pojkarna använder svenska lite mera än A1-pojkarna, men när det gäller flickorna är resultaten tvärtom. Totalt (flickor+pojkar) är dock medelvärdena så nära varandra, att man kan konstatera att det inte finns någon skillnad mellan dessa grupper. Däremot är B-gruppens medelvärde mycket lägre än de övriga gruppernas, trots att B-flickornas svar ligger ungefär på samma nivå som de andra gruppernas svar. Man kan alltså konstatera av resultaten att det är pojkarna i B-läsargruppen som använder klart minst svenska av alla elever. Deras medelvärde är 1,429, vilket betyder att de talar svenska med kompisarna högst någon gång om året, de flesta aldrig.

När man analyserar resultaten, kan man inte konstatera att inlärningstiden skulle ha någon stor betydelse för hur mycket eleverna använder svenska under sin fritid. Förstås är språkbad en helt annan sak: språkbadseleverna har fått så mycket större ordförråd samt mycket mera övning på att diskutera, så det är ganska uppenbart att de har bättre färdigheter samt troligen bättre självförtroende när det gäller att tala svenska också utanför skolan. Man kan alltså konstatera att tröskeln för att våga tala svenska troligen är lägre för språkbadselever än för elever inom vanlig språkundervisning. Petri Vuorinen (2009) har i sin doktorsavhandling också kommit fram till att finska elever som har fått tvåspråkig undervisning, vågar använda språket också utanför skolan om de får tillräckligt med övningar i autentiska språksituationer (Pohjalainen 19.4.2009). Också studerande som deltog i Haagensens (1998) licenciatsavhandling om språkbadsundervisning för blivande ekonomer kommenterade metoden positivt för att de hade lärt sig våga tala svenska trots att de vet att de inte behärskade svenskan fullständigt.

Trots att språkbadseleverna har haft nytta av en längre inlärningstid, eller kanske snarare av en större mängd språk, kan man inte se att inlärningstiden skulle ha påverkat de övriga gruppernas resultat. Flickorna i alla grupper talar mera svenska utanför skolan än pojkarna, men det finns inga stora skillnader mellan de olika grupperna – med undantag av B-pojkarnas resultat. Men också B-läsare i nionde klass har redan läst svenska 2,5 år – mera än eleverna i femte klass, som har läst svenska 1,5 år – de har alltså redan fått grundkunskaper och kan åtminstone på något sätt uttrycka sig också på

svenska. Dessutom är takten för språkundervisningen i B-språk, högstadielärover, mycket snabbare än för A2-läsare på lågstadienivå. Det är alltså mycket troligt att B-läsare har fått också ett större ordförråd under 2,5 år än A2-läsare i femte klass under 1,5 år.

En orsak till resultaten kunde däremot vara informanternas ålder. Fast man har mindre kunskaper när man har börjat läsa ett språk som ett litet barn, har man inte så stark självkritik ännu. Därför kan det vara så att informanterna i femte klass (speciellt inom vanlig språkundervisning) vågar svara att de talar svenska med kompisarna varje dag, om de t.ex. säger "God dag" eller "Hejdå" varje dag, medan eleverna i nionde klass kräver mera av sig själva för att kunna svara att de verkligen har talat svenska.

En annan orsak till skillnaderna mellan de olika gruppernas användning av svenska kan vara elevernas fritidsaktiviteter, deras hobbyer. En orsak anser jag detta vara, eftersom särskilt yngre elever påverkas mycket av det som är populärt hos kompisarna, och därför kan det ofta vara så att någon hobby blir mycket populär i någon klass medan en annan klass har andra intressen. Om denna hobby då är en sådan att man talar svenska i den, blir ju resultaten helt annorlunda än om svenska inte används. Mera om hobbyer kommer jag dock att diskutera i nästa kapitel.

Om attityderna påverkar elevernas språkanvändningsvanor är den mest intressanta frågeställningen för hela min undersökning, men dessa resultat kommer jag att diskutera i senare kapitel i min avhandling.

4.2 Att använda svenska i sina hobbyer

Elevernas fritidsaktiviteter påverkar antingen mycket eller nästan inte alls deras användning av svenska. Detta är ju ganska självklart, eftersom det beror mycket på vilken hobby man har. En del av hobbyerna är t.ex. så populära att man har olika grupper för svenskspråkiga och finskspråkiga och därmed har man alltså ingen möjlighet att använda svenska i en autentisk miljö, medan någon hobby kan vara sådan

att själva omgivningen där man har aktiviteten, kan vara helt svenskspråkig. Vid svarstillfället kom det också fram några frågor om hur man skall besvara om man inte har några hobbyer alls.

Det framgick av många svar inom alla grupper, att många elever som talar svenska utanför skolan gör det i sina hobbyer. Alla informanter hade dock inte gett information om var de talar svenska, men av dem som hade, hade många flickor nämnt t.ex. ridning – de talar svenska i stallet, och många flickor spelade också fotboll i ett svenskspråkigt lag. Också många pojkar hade nämnt att de talar svenska i sina hobbyer, men de hade inte gett mera information om detta. Jag kan dock påstå att många lagsporter, t.ex. fotboll eller ishockey, är sådana hobbyer att man lätt blir utsatt för möjligheter att tala svenska. I en tvåspråkig stad som Vasa umgås både de finskspråkiga och de svenskspråkiga med varandra, särskilt när det gäller hobbymöjligheter. Elevernas användning av svenska i sina fritidsaktiviteter framgår av tabell 4.

Tabell 4. Svenska i hobbyer.

Undervisningsgrupp	Pojkar	Flickor	Totalt
5. SB	2,833	2,857	2,842
5. vanlig	2,167	2,333	2,238
9. SB	2,571	3,250	2,933
9. A1	1,545	1,500	1,520
9. A2	1,846	2,143	2,000
9. B	1,714	1,500	1,600

Det framgår också av dessa resultat att språkbadseleverna använder betydligt mera svenska i sina fritidsaktiviteter än eleverna inom vanliga undervisningsgrupper. Både språkbadseleverna i femte och i nionde klass har medelvärden lite under 3 – 2,842 respektive 2,933 – vilket betyder att de använder svenska i sina hobbyer i genomsnitt

någon gång i månaden, medan de övriga grupperna har medelvärden kring eller under 2, vilket betyder att de använder svenska i sina hobbyer bara någon gång om året eller aldrig.

Dessa resultat kan bero på det som jag ovan påpekat: att i någon klass blir en hobby populär, medan i en annan klass blir någonting annat den hobby som de flesta väljer, eftersom alla andra också gör det. Men eftersom språkbadsgruppernas resultat är så mycket högre, är det troligt också här att eleverna inom språkbad har lättare att komma över tröskeln i fråga om att välja en hobby där det talas svenska.

Det intressanta med de här resultaten är att A2-läsarnas medelvärden är mycket högre än A1-läsarnas. En annan iögonenfallande grupp är B-pojkarna, som här har nästan samma medelvärde som A2-pojkarna. B-pojkarna använder alltså svenska i sina hobbyer mer än de talade svenska med sina kompisar. Annars är det enbart språkbadspojkar i femte klass som använder mera svenska i sina hobbyer än med sina kompisar, andra grupper har det tvärtom.

Men som jag tidigare påpekat, anser jag att den främsta orsaken till dessa resultat är hobbyernas popularitet inom varje grupp. Därför tycker jag att det är ganska svårt att dra några slutsatser mellan de olika grupperna. Inläringstiden tycks dock inte heller här ha någon inverkan på användningen av språket i elevernas fritidsaktiviteter.

4.3 Att läsa svenskspråkiga texter

”Att man bara tar en bok och börjar läsa”, svarade en vän till mig, ett riktigt ”språkproffs”, när en grupp vänner frågade hur man kan lära sig ett nytt språk så snabbt. Hon behärskar åtminstone finska, svenska, engelska, franska, italienska, ryska och polska, men troligen har jag glömt något språk. Och visst har hon rätt: när man läser, får man mycket snabbt ett större ordförråd och därmed ökar också kunskaperna om språket. Det är synd att som tidigare undersökningar har visat, får man vara särskilt orolig för pojkarnas läsande. T.ex. i PISA 2006 har det visats att eleverna i Finland har väldigt

goda läsförståelsekunskaper, men det har inte talats mycket om att det finns en stor skillnad mellan flickornas och pojkarnas kunskaper – skillnaden är den näststörsta i OECD-länderna, till flickornas fördel (PISA 2006). Och man kan ju ana, att om man inte läser på sitt modersmål, läser man inte på andra språk heller. Detta framgick också av resultaten i min undersökning. Tabell 5 illustrerar hur mycket svenskspråkigt eleverna läser.

Tabell 5. Elevernas vanor att läsa något svenskspråkigt.

Undervisningsgrupp	Pojkar	Flickor	Totalt
5. SB	2,250	4,143	2,947
5. vanlig	2,083	1,889	2,000
9. SB	1,857	3,750	2,867
9. A1	1,910	2,071	2,000
9. A2	2,000	2,357	2,185
9. B	1,857	2,000	1,933

Som framgår av tabellen, läser eleverna ungefär lika mycket i de vanliga grupperna, alla medelvärden ligger nära 2, variationen är mellan 1,857 - 2,357. Och som i undersökningar om läsandet överhuvudtaget, är det också här pojkarna som läser mindre än flickorna. Det enda undantaget är eleverna i vanlig femte klass, där flickorna läser lite mindre på svenska än pojkarna. Skillnaden mellan flickorna och pojkarna är däremot mycket stor till flickornas fördel när man ser på resultaten inom språkbadsgруппerna. I båda grupperna är medelvärdet ungefär dubbelt så stort hos flickorna som hos pojkarna, dvs. språkbadsflickorna läser något svenskspråkigt ungefär ett par gånger i veckan, medan språkbadspojkarna gör detta bara någon gång om året. Detta kan ju förstås bero på det att om pojkarna överhuvudtaget inte läser lika mycket som flickorna, har de ingen som helst lust att göra detta på ett annat språk än sitt

modersmål. Alltså det som de läser, gör de på sitt första språk, och inte mera än nödvändigt. Läsandet överhuvudtaget skulle dock vara viktigt för inte enbart modersmålskunskaper utan också för andraspråkstillägandet. Vuorinen (2009) konstaterar att modersmålskunskaper och att stöda dess utveckling påverkar också inläringen av andra språk positivt. (Pohjalainen 19.4.2009.)

Att språkbads eleverna läser mera svenskspråkigt material, är också ganska naturligt, eftersom de har ett större ordförråd och då är det förstas också lättare att hitta material som man förstår någonting av. De har alltså mera att välja mellan än elever som inte har sådana kunskaper. När jag själv har observerat språkbads elever, har jag dessutom märkt hur mycket lättare det är för dem att "komma över" någonting som de inte förstår. De är mycket bra på att läsa mellan raderna, att gissa ordens betydelse, och även fortsätta fast de inte förstår allting. Eleverna inom vanlig språkundervisning däremot är mycket känsliga och oroliga för allt nytt. Om en text innehåller ett nytt ord eller uttryck, kan man ofta se någon slags panik i deras ögon, många blir helt chockade och kan inte ens fungera efter en sådan händelse. Detta kan låta lite överdrivet, men principen märker man mycket lätt när man observerar eleverna. Språkbads eleverna har alltså redan kommit över denna tröskel, och de kan redan lita på sin egen förmåga att läsa även sådant som de inte alltid förstår. Dessutom uppmuntras språkbads eleverna i skolan att läsa svenskspråkiga texter, utom det som man obligatoriskt ska läsa.

Det som dock var överraskande för mig, var det att eleverna inom vanlig språkundervisning inte mera ökade sina kunskaper med att läsa på svenska. T.ex. jag har aldrig själv haft några svenskspråkiga vänner eller hobbyer där jag kunde ha förbättrat min språkförmåga, men det som jag däremot har gjort är att jag har läst mycket på de språk som jag har studerat, redan i grundskolan. När man nuförtiden har möjlighet att utnyttja internet och därmed alla möjliga språk, kan jag bara undra varför eleverna inte läser mera även på svenska. Kanske är det bara engelskan som gäller.

4.4 Att titta på svenskspråkiga TV-program

Jag har alltid brukat tala till mina egna elever om att titta på svensk TV. Om man ändå ska sitta framför TV:n, kan man väl utnyttja tiden på något sätt och åtminstone lära sig några nya ord på svenska. Engelskan är inget problem, största delen av alla utländska program på TV är ju engelskspråkiga, och oftast anser också eleverna att de lär sig mycket engelska via TV:n. Varför skulle det då inte kunna vara likadant med svenskan?

Enligt denna undersökning är dock inte heller att titta på svenskspråkiga program någon populär vana hos eleverna. Största delen tittar nog på TV, och här vid kusten kan man se de finlandssvenska program som FST5 sänder, samt fyra kanaler i rikssvensk SVT utan avgift, så det finns flera att välja mellan. Trots detta framgår det av resultaten, att eleverna inte tittar på svenskspråkiga TV-program mer än ungefär någon gång om året. Detta illustreras i tabell 6.

Tabell 6. Elevernas vanor att titta på svenskspråkiga TV-program.

Undervisningsgrupp	Pojkar	Flickor	Totalt
5. SB	2,417	2,857	2,579
5. vanlig	4,286	2,667	2,571
9. SB	1,857	3,250	2,600
9. A1	2,273	2,214	2,240
9. A2	2,308	2,571	2,444
9. B	1,857	2,000	1,933

Överraskande med dessa resultat är hur likadana de blev. Variationen är mycket liten mellan alla grupper – också språkbadsgrupperna ligger på helt samma nivå som de övriga grupperna. Skillnaden mellan flickorna och pojkarna varierar något mellan olika

grupper, i de flesta grupperna tittar flickorna lite mera på svenskspråkiga program än pojkarna, men mellan A1-flickorna och – pojkarna finns nästan ingen skillnad mellan resultaten. Däremot finns det ett undantag. Pojkarna i femte klass, vanlig språkundervisning, har ett betydligt högre medelvärde – 4,286 - än de övriga grupperna som har medelvärden kring 2,5. En förklaring till detta kunde möjligtvis vara att det finns något speciellt TV-program som har blivit populärt i deras klass. Medelvärdet tyder ju på att pojkarna inom vanlig språkundervisning i femte klass tittar på något svenskspråkigt åtminstone någon gång i veckan, de övriga grupperna bara någon gång om året, högst någon gång i månaden.

En annan möjlighet är att informanterna i denna grupp hade uppfattat frågan på ett annat sätt än de övriga, t.ex. att de andra skulle ha räknat med bara de program som har svenskspråkigt tal, medan denna grupp skulle ha räknat med också t.ex. engelskspråkiga program med svensk text. Eftersom jag dock själv har varit på plats när informanterna besvarade frågorna i enkäten, och eftersom också flickornas svar i vanlig femte klass skiljer sig från resultaten i pojkarnas (som alltså fanns i samma klassrum under svarstillfället), tror jag inte att denna grupp uppfattat frågan annorlunda än de övriga.

Betydligt lägre resultat hade språkbadspojkar i nionde klass, som hade precis samma medelvärde som B-pojkar. De här grupperna tittar alltså minst på svenskspråkiga TV-program. En förklaring till detta kan vara att i dessa grupper tittar pojkarna överhuvudtaget inte så mycket på TV, utan de har kanske andra fritidsaktiviteter. Motivationen kunde ju förklara resultaten i B-gruppen, men jag anser att det inte förklarar samma resultat hos språkbadspojkar i nionde klass. 15-åriga pojkar har dock ofta sådana hobbyer som kan ta mycket tid så det kan hända att dessa elever helt enkelt inte har tid att titta på TV. Resultaten för språkbads elevernas del avviker dock från resultaten i undersökningen som år 1990 gjordes om de två första språkbadsklasserna i Vasa. I denna undersökning visade resultaten att hälften av eleverna i första och andra språkbadsklass tittade på svenskspråkiga TV-program ett par gånger i veckan. (Laurén 2000: 140.) Detta kunde dock bero på att eleverna i undersökningen var yngre än i min undersökning och kanske tittade på barnprogram som var populära, medan äldre elever kanske inte har hittat något svenskspråkigt program som tilltalar dem.

4.5 Att lyssna på svenskspråkiga radioprogram eller svenskspråkig musik

Tendensen att välja engelskan som språk gäller nuförtiden nästan överallt, så väl i TV, nätet, internationella diskussioner som inom musikbranschen. De flesta artister väljer att sjunga engelska texter, oavsett vilket land de kommer ifrån. I Sverige finns det förstås mera artister som sjunger på svenska, men de är oftast artister som har sin mottagargrupp hos lite äldre människor än grundskoleelever. Därför tror jag att det inte finns särskilt många svenskspråkiga artister som ungdomarna i Finland lyssnar på. Detta anser jag vara orsaken till att informanterna i min undersökning inte lyssnar på svenskspråkiga radioprogram eller svenskspråkig musik. För det är ju ganska säkert att ungdomarna lyssnar på musik, de flesta troligen varje dag. Det finns bara inget svenskspråkigt som tilltalar dem tillräckligt. Resultaten av lyssnandet på något svenskspråkigt framgår av tabell 7.

Tabell 7. Elevernas vanor att lyssna på svenskspråkiga radioprogram eller svenskspråkig musik.

Undervisningsgrupp	Pojkar	Flickor	Totalt
5. SB	1,583	2,143	1,789
5. vanlig	2,083	2,333	2,190
9. SB	1,857	3,125	2,533
9. A1	2,091	2,214	2,160
9. A2	2,077	2,214	2,148
9. B	1,714	2,250	2,000

Också de här resultaten blev mycket likadana mellan de olika grupperna. De flesta medelvärdena ligger omkring 2. Undantag utgör språkbadspojckarna både i femte och i nionde klass, samt B-pojckarna. Alla dessa grupper har medelvärdet under 2,

språkbadspojarna även så lågt som 1,583. Dessa informanter lyssnar alltså på svenskspråkiga radioprogram eller svenskspråkig musik knappt någon gång om året eller aldrig. Språkbadsflickorna i nionde klass lyssnar däremot mest på något svenskspråkigt, i genomsnitt några gånger i månaden. De övriga grupperna gör detta ungefär någon gång om året.

Om man antar att ungdomarna lyssnar på musik eller på radio – om inte varje dag så åtminstone flera gånger i veckan, är det ganska uppenbart att de väljer något annat språk än svenskspråkigt att lyssna på. Som jag tidigare påpekat, är det engelskan som fyller de största marknaderna inom musik, men engelskspråkiga radioprogram finns det inte så gott om i Finland. Däremot kan det hända att hela radiolyssnandet inte är populärt hos ungdomarna t.ex. på grund av alla möjligheter som nätet bjuder på. Eftersom det dock av resultaten framgår att språkbadsflickorna i nionde klass lyssnar på något svenskspråkigt då och då, kan det hända att det finns någon artist eller något radioprogram som har blivit populär hos dem.

4.6 Att göra något annat på svenska under sin fritid

Som jag tidigare har konstaterat (jfr s.28), valde jag att ha med ”något annat svenskspråkigt” i enkäten delvis därför att eleverna kunde ha sådana svenskspråkiga aktiviteter som jag inte själv hade tänkt på, och här kunde de ge information om dessa aktiviteter. Å andra sidan är dagens nätvärld så dominerande, att den främsta orsaken till att frågan finns med i undersökningen är det faktum att många ungdomar använder en stor del av sin fritid vid datorn: surfar i nätet, chattar med kompisarna eller skriver epost osv.

I datorvärlden gäller dock också engelskan. Förstås finns det material i nätet på vilket språk som helst, men resultaten av min undersökning visar att oftast är det inte svenska som eleverna använder med sina datorer heller. Förstås innehåller denna fråga också annat svenskspråkigt än det som handlar om datorer, men jag antar att i största delen av

svaren har informanterna i alla fall tänkt på nätet. Andra svenskspråkiga aktiviteter hos eleverna framgår av tabell 8.

Tabell 8. Elevernas andra svenskspråkiga aktiviteter.

Undervisningsgrupp	Pojkar	Flickor	Totalt
5. SB	1,917	3,857	2,632
5. vanlig	1,833	1,778	1,810
9. SB	2,571	3,875	3,267
9. A1	2,545	2,000	2,240
9. A2	1,769	2,286	2,037
9. B	1,857	2,000	1,933

Av dessa resultat kan man igen konstatera att språkbadsflickorna använder mest svenska också i andra sammanhang än de som redan behandlats, troligen oftast med datorer. Både språkbadsflickorna i femte och i nionde klass har medelvärden som närmar sig 4, vilket betyder att de gör något annat på svenska i genomsnitt nästan varje vecka.

I de övriga grupperna varierar resultaten mellan 1,769 och 2,571. Det finns variation mellan flickorna och pojkarna och mellan de olika undervisningsgrupperna på ett sådant sätt att det är svårt att försöka ge någon trovärdig förklaring till resultaten. Troligen är det än en gång fråga om det som är populärt i varje grupp. I någon klass finns det flera sådana elever som är intresserade av datorer, i någon annan är det någon lagsport som tar allas tid osv.

Det som dock kan ses av resultaten, är det att om man bortser från språkbadsflickorna i femte klass, kan man konstatera att eleverna i femte klass i övrigt har något lägre medelvärden än eleverna i nionde klass. Jag anser att detta kan förklaras med att de

ungefär 11-åriga eleverna troligen har starkare regler om hur mycket och hur man får använda datorer. Om en elev t.ex. får använda datorn två timmar i veckan, hinner han eller hon knappt göra allt som han skulle vilja göra. Därför måste han prioritera och troligen väljer han då inte att först surfa på svenskspråkiga sidor, om de nu inte är precis det som han hade tänkt göra. Äldre, ungefär 15-åriga elever däremot har ofta kanske även en egen dator i sitt eget rum där ingen kommer och begränsar det de vill göra med maskinen. Trots att detta uppenbarligen inte påverkar användningen av svenskspråkigt material så mycket, kan påverkan vara lite större än hos de yngre eleverna i alla fall.

Av resultaten i min undersökning kan man konstatera att användningen av svenska utanför skolan är relativt oregelbunden, något som eleverna inte gör varje vecka, utan bara ibland. Språkbadsleverna använder språket mest i nästan alla situationer, speciellt flickorna i språkbadsgrupperna har betydligt högre medelvärden i alla situationer än de övriga grupperna. Språkbadsflickornas kontakt med svenska utanför skolan kommer särskilt fram i deras läsande på svenska, deras vanor med att använda svenskspråkiga nätsidor eller datorprogram samt deras kommunikation med sina kompisar på svenska.

Konsumtionen av media skiljer sig däremot inte betydligt mellan olika undervisningsgrupper – inte heller språkbadsleverna lyssnar på svenskspråkiga radioprogram eller svenskspråkig musik mera än de andra eleverna. På TV tittar språkbadsleverna lite mera på svenskspråkiga program än de övriga eleverna, men också där är det mest flickorna som höjer medelvärdet, dock inte särskilt mycket.

Överraskande för mig var att eleverna inom vanlig språkundervisning inte utnyttjar mera de ”ensidiga” situationerna för att vara i kontakt med svenska. Med ensidiga situationer syftar jag på att läsa, att titta på TV och att lyssna på något svenskspråkigt. Man förstår att språkbadsleverna har lättare att våga använda språket också utanför skolan, men de här ”ensidiga” situationerna skulle vara relativt lätta situationer också för övriga elever att öva sitt språk, eftersom i dessa finns det ingen som kritiserar eller bedömer ens kunskaper – man förstår det som man förstår, och ingen annan än man själv vet hur mycket det egentligen är.

5 ELEVERNAS ÅSIKTER OM INLÄRNINGEN AV SVENSKA

Frågorna 9, 10 och 11 i min enkät handlar om det som informanterna själva bedömer vara svårt eller lätt för dem, samt de situationer eller medel som de anser vara de bästa för inläringen av svenska för sig själva. I frågorna 9 och 10 hade jag valt fyra svarsalternativ till frågorna om vad som är lättast respektive vad som är svårast för informanten vid inläringen av svenska. Svartsmöjligheterna var 1 = Hörförståelse, 2 = Att läsa, 3 = Att tala och 4 = Att skriva. Informanterna skulle välja enbart ett svar för varje fråga.

Det fanns två informanter som inte hade valt något alternativ i fråga 10, en språkbadsflicka i nionde klass samt en pojke i A1-gruppen. Språkbadsinformanten hade också angett orsaken till att hon inte hade svarat: ”Det finns inget svårt.” Också vid svarstillfällena fick jag i några grupper besvara frågan om hur man ska svara om det inte finns något som är svårt eller om man inte tycker att något alternativ är lättare än de andra. Informanten i A1-gruppen kan ha haft samma orsak – att han inte kunnat välja något som känns svårare än de andra svartsmöjligheterna, eller det kan också ha varit ett enkelt misstag – informanten har kanske bara glömt att svara på frågan.

5.1 Det lättaste för eleverna i språkundervisningen

Tabell 9 illustrerar det lättaste för eleverna i olika undervisningsgrupper. Värdena i tabellen anger antalet informanter som har besvarat frågan.

Tabell 9. Det lättaste för eleverna i språkundervisningen.

Lättast	5. SB			5. vanlig			9. SB			9. A1			9. A2			9. B		
	P	F	T	P	F	T	P	F	T	P	F	T	P	F	T	P	F	T
Hörförst.	1	1	2	3	1	4	3	1	4	2	2	4	1	3	4	2	0	2
Att läsa	3	1	4	5	2	7	3	5	8	1	7	8	5	4	9	3	2	5
Att tala	6	4	10	2	5	7	1	2	3	6	2	8	4	6	10	1	4	5
Att skriva	2	1	3	2	1	3	0	0	0	2	3	5	3	1	4	1	2	3

P=antalet pojkar, F=antalet flickor, T=totalt antal svar i gruppen.

Som tabell 9 visar anser de flesta informanterna att för dem är det lättaste vid inläringen av svenska att tala eller att läsa. För språkbads eleverna i femte klass är det lättaste att tala, vilket kan förklaras med att de har uppmuntrats att tala svenska i skolan, och eftersom de fortfarande är relativt unga, kommer självkritiken inte så starkt med i bilden, utan de vågar ännu tala och använda språket fritt och spontant.

Däremot anser språkbads eleverna i nionde klass att det lättaste för dem är att läsa, vilket kan jämföras med resultaten tidigare i denna undersökning då jag presenterade resultaten av informanternas svenska läsvanor. Språkbads eleverna i nionde klass, speciellt flickorna, läste något svenskspråkigt betydligt mera än de övriga grupperna, och därmed kan man konstatera att de tydligen har ökat sina läskunskaper med sitt läsande så mycket att det känns lätt och naturligt att läsa på svenska.

Eleverna i de övriga grupperna, inom vanlig språkundervisning, har mycket jämna resultat i fråga om deras åsikter om vad som är lätt. I alla grupper fördelar svaren sig jämnt så att det lättaste är antingen att läsa eller att tala, vilket är relativt överraskande, eftersom mitt antagande var att eleverna inom vanlig språkundervisning inte vågar tala svenska lika lätt som språkbads eleverna.

En sak som kan ha haft inverkan på resultaten är hur informanterna har förstått svarsmöjligheten ”Att läsa”. Det som jag själv hade tänkt – *läsförståelse* – är troligen inte det som alla informanter har tänkt på när de har besvarat frågan, utan de kan ha tänkt enbart på uttal av svenska, hur lätt eller svårt det är att läsa högt. Å andra sidan har eleverna vant sig i skolan vid att man troligen kommer att få några innehållsfrågor efter att ha läst en text, så troligen hör *läsförståelse* ändå ihop med de flestas uppfattning om *att läsa*.

5.2 Det svåraste för eleverna i språkundervisningen

Fråga 10 hade samma svarsalternativ som fråga 9, men i denna fråga skulle informanten välja det alternativ som han eller hon anser vara det svåraste vid inläringen av svenska. Resultaten framgår av tabell 10.

Tabell 10. Det svåraste för eleverna i språkundervisningen.

Svårast	5. SB			5. vanlig			9. SB			9. A1			9. A2			9. B		
	P	F	T	P	F	T	P	F	T	P	F	T	P	F	T	P	F	T
Hörförst.	4	1	5	6	4	10	0	1	1	4	7	11	4	9	13	3	5	8
Att läsa	1	2	3	3	0	3	1	0	1	0	0	0	2	0	2	0	1	1
Att tala	4	2	6	1	2	3	2	0	2	2	3	5	4	2	6	3	0	3
Att skriva	3	2	5	2	3	5	4	6	10	4	4	8	3	3	6	1	2	3

P=antalet pojkar, F=antalet flickor, T=totalt antal svar i gruppen.

Resultaten av det svåraste för eleverna i olika undervisningsgrupper blev mycket entydiga och tydliga. Den enda gruppen där svaren varierade jämnt mellan de olika alternativen var språkbadslevernans svar i femte klass. Det svåraste för dem var att tala, vilket först verkar vara underligt, eftersom också det lättaste för de flesta i denna grupp

var att tala. Men eftersom det hör till språkbadsprinciperna att eleverna får utvecklas i sin egen takt, att de får börja använda svenska i sitt spontana tal när de är mogna för det, är det relativt förståeligt att i femte klass kan det finnas stora skillnader mellan eleverna. En del har redan använt svenska länge, medan andra fortfarande är osäkra på sina kunskaper och kan därför också känna sig dåliga bland sådana elever som redan talar flytande svenska.

Att tala var dock inte det enda som var svårt för språkbads eleverna i femte klass. Det fanns sex informanter som hade valt detta alternativ, men fem elever hade valt som svåraste element *att skriva*, och lika många valde alternativet *hörförståelse*. Förklaringen till att hörförståelsen känns svårast för en språkbads elev kan vara detsamma som jag ovan konstaterade vara möjligt när det gäller talandet – att skillnaderna mellan eleverna fortfarande är så stora att de elever som har s.k. långsammare temperament (se Keltikangas-Järvinen 2004: 63) och som behöver mera tid för att våga, kan känna sig dåliga och det kan kännas svårt för dem att förstå om de inte förstår lika snabbt som de andra.

Resultaten i de övriga grupperna var däremot tydliga, det fanns ett tydligt ”vinnarsvar” i varje grupp. Hos språkbads eleverna i nionde klass var detta *att skriva*, medan informanterna i alla andra grupper, alla elever inom vanlig språkundervisning, hade valt *hörförståelsen* som svårast för dem. Dessa resultat är ganska intressanta, eftersom man har kritiserat språkbad för att inläringen av det talade språket sker på bekostnad av att det skriftliga språket inte uppmärksammas tillräckligt. Å andra sidan har den traditionella språkundervisningen fått kritik för att det skriftliga har för mycket vikt i undervisningen, och att eleverna inte får tillräckliga kunskaper och tillräckligt med övning i det talade språket.

Det kan ju ligga något i kritiken, min egen åsikt är att det ska finnas en balans mellan de olika delområdena i språkundervisningen. Eleverna ska alltså bli utsatta för språket, de ska få höra det så mycket som möjligt, men man ska förstås också ta hänsyn till det skriftliga språket. Dock, när det gäller resultaten i min undersökning, anser jag att det kan finnas andra förklaringar till dessa. När jag själv observerade språkbads elever, blev

det uppenbart att den nivå som språkbads eleverna har i sitt språk, är en helt annan än den nivå som eleverna inom vanlig språkundervisning har. T.ex. språkbads eleverna på högstadiet håller föredrag på svenska om alla möjliga ämnen – droger, ätstörningar, historia osv. De skriver också dikter på svenska, rapporter om studiebesök osv. Då är det mycket naturligt att om man inte har en poet inom sig, kan man tycka att skrivandet är svårt. Detta skiljer dock mycket jämfört med en nivå där en elev inom vanlig klassundervisning ska skriva en uppsats på 80-100 ord om sin familj, eller ett lika långt brev till sin vän, och tycker att detta är svårt.

Att hörförståelse var det mest valda svaret för alla elever inom vanlig språkundervisning indikerar dock något. Om jag jämför detta med de tidigare resultaten i min undersökning, kan man ju ganska lätt dra en slutsats att eleverna helt enkelt borde höra mera svenska. Mitt recept för detta skulle vara media, all möjlig media som bara intresserar eleverna – tidningar, böcker, datorer, TV, musik, radio – vad som helst, om man bara blir utsatt för språket. En orsak till detta resultat kan dock vara att i de skolor där jag delade ut enkäten för ”vanliga” elever har man ingen språkstudio. Då är det ju ganska svårt att ha ”riktiga” hörförståelser i vanliga klassrum. Förstås finns det hörförståelseövningar i alla bokserier som man kan lyssna på i vanliga klassrumssituationer, men i allmänhet är de mycket korta och enkla och motsvarar inte enligt min åsikt sådana längre hörspele som man kan låta eleverna lyssna på i en riktig språkstudio.

5.3 De viktigaste faktorerna för elevernas inläring av svenska

I fråga 11 ombads informanterna tänka på hur och i vilka situationer de själva anser att de lär sig mest svenska och välja tre alternativ av följande: 1=i skolan, 2=av TV-program, 3=med kompisar, 4=hemma, 5=på staden, 6=med att läsa svenskspråkiga böcker, 7=med att använda svenskspråkiga datorprogram/webbsidor, 8=i någon annan situation, i vilken? Att informanterna skulle välja tre alternativ förorsakade problem, och i alla grupper fanns det åtminstone någon informant som hade valt bara ett alternativ. Totalt var det 17 elever som hade gjort detta. I resultaten har jag dock räknat

alla svar, alltså även de som hade valt ett alternativ har jag räknat med, medan de som hade valt alla tre alternativ har påverkat resultaten mera, eftersom jag har räknat alla deras tre svar med. Tabell 11 visar resultaten av de situationer som informanterna själva anser vara de viktigaste för inläringen av svenska.

Tabell 11. De viktigaste faktorerna för elevernas inläring av svenska.

Inlärnings-situation	5. SB			5. vanlig			9. SB			9. A1			9. A2			9. B		
	P	F	T	P	F	T	P	F	T	P	F	T	P	F	T	P	F	T
Skola	11	7	18	11	9	20	7	7	14	8	13	21	11	14	25	6	7	13
TV	2	1	3	8	3	11	4	2	6	5	9	14	4	6	10	2	5	7
Kompisar	3	6	9	2	2	4	3	7	10	4	5	9	5	6	11	0	6	6
Hemma	0	1	1	5	5	10	2	1	3	2	6	8	1	4	5	3	1	4
På staden	1	0	1	2	2	4	0	0	0	2	2	4	5	0	5	0	3	3
Läsning	6	4	10	3	1	4	3	3	6	1	3	4	0	3	3	0	1	1
Dator	0	2	2	2	1	3	2	2	4	3	1	4	6	3	9	1	1	2
Annat, vad?	7	0	7	3	2	5	0	0	0	2	1	3	4	3	7	1	0	1

P=antalet pojkar, T=antalet flickor, T=totalt antal svar i gruppen

Som det framgår av resultaten, är skolan den viktigaste faktorn för alla elevernas svenskinläring. Detta är ju mycket naturligt, eftersom det är i skolan man oftast börjar lära sig svenska, om språket inte är elevens hemspråk. Om man däremot jämför de andra resultaten i denna fråga med de tidigare resultaten i min undersökning, dvs. resultaten av informanternas användning av svenska utanför skolan, är resultaten relativt oroväckande. Eleverna har t.ex. i de flesta grupper valt TV:n som den näst bästa ”inlärningsmetoden” efter skolan, men om man tänker på de tidigare resultaten, visade de att eleverna inte tittar på svenskspråkiga TV-program mer än i genomsnitt någon gång om året – någon gång i månaden. Samma gäller användningen av språket med kompisarna: resultaten visade att bara språkbads eleverna använde svenska med

kompisarna lite oftare, de övriga grupperna bara ungefär lika ofta som de tittar på svenskspråkiga TV-program.

Däremot motsvarar läsning, som ligger bland de tre mest valda alternativen hos språkbadsleverna, resultaten av användningen i dessa grupper. Språkbadsleverna läser enligt min undersökning i genomsnitt vid flera tillfällen i månaden till även flera gånger i veckan, vilket är betydligt mera än de övriga grupperna läser (se avsnitt 4.3). Därför är det inte överraskande att språkbadsleverna också hade valt läsning med bland de bästa inlärningsfaktorerna.

Hemmet som inlärningsfaktor kan ha en stor betydelse för eleven, om man talar svenska hemma med familjen eller med en del av familjen. Däremot framgår det inte av dessa resultat om informanterna har svenska som hemspråk eller inte, eftersom det är möjligt att de som hade valt alternativet "Hemma" bland de tre bästa inlärningsfaktorerna, kan också ha tänkt på annat än hemspråket, t.ex. skoluppgifter som man gör hemma. Jag tror att detta är mycket sannolikt. Om man t.ex. granskar svaren hos eleverna inom vanlig språkundervisning i femte klass, är det inte så troligt att 10 av 21 elever skulle ha svenska som hemspråk, trots att det förstås kan finnas några som har det. Totalt hade 4 informanter (alla grupper) skrivit att de talar svenska med någon familjemedlem, men de hade då valt alternativ 8 (i någon annan situation, i vilken?) och specificerat sitt svar där. Dessutom är ett av kraven för att komma med i språkbadsundervisning att man inte får ha svenska som hemspråk. Trots detta hade också några språkbadslever valt alternativet "Hemma" i denna fråga, och därför är det mycket troligt att informanterna har tänkt på något annat än hemspråket i detta avseende.

De informanter som hade valt alternativet 8, någon annan situation, hade oftast angett denna vara hobbyer – totalt 6 informanter hade skrivit hobbyer som förklaring, men de hade inte specificerat vilka hobbyer det var fråga om. Som jag tidigare konstaterade, hade 4 informanter valt alternativ 8 och skrivit att det är fråga om någon familjemedlem – två talade svenska med pappan, två med styvmodern. Andra informanter som hade valt alternativ 8, hade skrivit att inlärningsmetoden är "nätet (2 gånger), i Sverige, musik, att tala, att studera, att skriva, ordböcker (4 gånger), svenska brudar samt ingenstans".

Som slutsats kan man konstatera att med undantag av skolan som den främsta ”inlärningssituationen”, har eleverna relativt samstämmiga åsikter om de situationer som de anser lära sig mest svenska i. TV och kompisarna var de mest valda svaren i de flesta grupperna, därefter kom hemmet och att läsa – trots att läsningen var bland de mest valda alternativen bara hos språkbads eleverna. Men om man jämför resultaten med de tidigare resultaten i min undersökning (se kapitel 4), där det framkom att eleverna inte så ofta använder svenska utanför skolan – med undantag av språkbads eleverna som gör det lite oftare – kan man dra slutsatsen att de flesta eleverna lär sig svenska nästan enbart i skolan. Förstås finns det sådana elever som ofta läser något svenskspråkigt, utnyttjar svenskspråkig media, har svenskspråkiga kompisar eller hobbyer eller t.o.m. kommer från en tvåspråkig familj, men om man tänker på att eleverna anser att de lär sig mest svenska från TV-program eller med kompisarna, och samma elever svarar att de inte tittar på svenskspråkiga program eller talar svenska med kompisarna mera än någon gång om året, kan man konstatera att de nästan inte alls lär sig språket utanför skolan.

6 ELEVERNAS ATTITYDER

Största delen av min undersökning består av Likert-skalade påståenden (se 1.3), totalt 69, med vilka jag har försökt att få fram olika undervisningsgruppers attityder till olika aspekter om svenskan, t.ex. språket som skolämne, tvåspråkighet samt vilken nytta de anser sig få av språket. Svarsalternativen för påståendena går från 1 till 5, där 1 betyder att informanten inte håller med om påståendet och 5 betyder att han håller helt med.

Jag har delat påståendena i åtta olika grupper enligt det område som påståendet handlar om. Dessa grupper är attityder till språket generellt, språkanvändning, språkkunskaper, kultur, svenska som skolämne, tvåspråkighet, nyttan av svenskan samt informanternas åsikter om sina föräldrars attityder (se närmare i följande avsnitt). Många påståenden kunde ha placerats i flera olika grupper, men jag har valt enbart en grupp, oftast så att jag samtidigt har försökt att jämnat ut antalet påståenden i varje grupp. Trots detta finns det två grupper som är betydligt större än de andra, nämligen gruppen som handlar om svenska som skolämne och gruppen om attityder till den svenska kulturen, samt två grupper som är något mindre än de övriga, nämligen grupperna med påståenden om nyttan av språket och föräldrarnas attityder. Jag anser dock att gruppernas inbördes olika antal påståenden inte har någon betydelse i fråga om undersökningens resultat, och därför har jag inte delat dem vidare i mindre grupper.

Eftersom antalet påståenden var så stort, uppstod det i svarssituationen det som jag hade anat – några påståenden har inte blivit besvarade. Detta kan förstås bero på att informanten inte har kunnat besluta vilket svar han eller hon skulle välja, men eftersom svarsmöjligheten ”Kan inte säga” också var med, anser jag att dessa bortfall i svaren beror på mänskliga misstag – påståendena finns så nära varandra utrymmesmässigt i svarsblanketten att det kan lätt ha hänt att något påstående har förbisetts eftersom man har hoppat över en hel rad. I dessa fall har jag utelämnat informanten när jag har räknat medelvärdet för ett sådant påstående, jag har alltså räknat medelvärdet bland de svar som jag har fått för varje påstående. Det som dock var tråkigt var att i B-gruppen hade två pojkar svarat med en rad ettor, de hade alltså valt alternativet ”Helt av annan åsikt” för varje påstående. Eftersom svaren därmed blev helt ologiska - t.ex. de två sista

påståendena har i princip ett negativt och ett positivt påstående om samma fenomen - har jag utelämnat dessa två pojkar för alla påståenden. De finns dock med i andra delar av undersökningen. Detta bortfall var dock synd eftersom det nu finns svar från bara fem pojkar i B-gruppen.

6.1 Attityder till svenska språket generellt

I denna grupp har jag valt påståenden som handlar om informanternas attityder till det svenska språket generellt. Dessa påståenden i min undersökningsenkät är

- (1) *Jag tycker om svenska.*
- (3) *Svenska låter vackert.*
- (13) *Jag skulle vilja kunna svenska bättre.*
- (14) *Jag tycker att svenska är ett svårt språk.*
- (16) *Alla finländare borde kunna svenska.*
- (46) *Jag är intresserad av svenska.*
- (65) *Jag uppskattar det svenska språket.*

Resultaten av attityder till språket generellt framgår av tabell 12 (se Bilaga 2).

Av dessa resultat framgår det att språkbadsflickorna både i femte och i nionde klass tycker mest om svenskan samt anser att språket låter vackert. Minst av denna åsikt är pojkar över huvudtaget, men särskilt pojkarna i B-gruppen. Alla andra elever skulle också vilja kunna svenska bättre - de har medelvärdet över 3, de flesta även över 4 - men pojkarna i B-gruppen anser att de inte vill kunna bättre svenska - deras medelvärde är enbart 2,6. Detta berättar ganska mycket om attityder till språket i denna grupp, eftersom påståendet i sig inte har någonting att göra om hur mycket man gillar eller hatar språket, inte heller handlar det om hur mycket arbete man är färdig att satsa på för att bli bättre - bara om man skulle vilja kunna bättre svenska eller inte. Och som jag anser att de övriga eleverna har tänkt, vem skulle inte vilja vara bättre i vad som helst om det var möjligt? Själv tolkar jag detta resultat så att B-pojkarna har så negativa

attityder till allt som handlar om svenska, att de bara vill svara på ett negativt sätt på allt, utan att tänka vidare på vad som är "klokt" eller inte.

Påstående 14 visar enligt min åsikt ganska tydligt att pojkarna kan ha mera svårigheter med språkstudier än flickorna: i alla andra grupper har pojkarna ansett svenskan vara svårare än flickorna har gjort, bara i B-gruppen är det tvärtom. Flickorna i 5SB har varit mest av annan åsikt och pojkarna i A2 mest av samma åsikt med påståendet. De flesta medelvärden ligger dock runt 3, så det är endast A2-pojkarna som anser att svenska är relativt svårt. Alla elever i femte klass samt flickorna i 9SB har medelvärdet under 3 – enligt dem är svenska alltså relativt lätt.

Om alla finländare borde kunna svenska eller inte, delar åsikterna ganska mycket. De flesta medelvärden ligger runt 3, och alternativet 3 "Kan inte säga" var också det mest frekventa svarsalternativet för detta påstående. Mest av samma åsikt är flickorna i 5SB och mest av annan åsikt är pojkarna i 9A2. Jag anser att eleverna antingen inte vill ta ställning till den heta språksituationen i Finland, eller så kan de också ha blivit lite förvirrade p.g.a allt som har talats t.ex. i media. Å ena sidan är svenskan ju ett väldigt nödvändigt språk här i västra Finland, nästan ett måste i Vasa som är en tvåspråkig stad, men å andra sidan talades det t.ex. under hösten 2008 (då informanterna besvarade enkätundersökningen) i media om situationen i östra Finland, där man skulle ha mycket större nytta av ryska kunskaper än av svenskan, som de dock måste läsa, eftersom detta är lagstadgat i ett tvåspråkigt land (jfr Tankesmedjan Magmas undersökning i avsnitt 6.5).

Pojkarna i alla grupper är mindre intresserade av svenska än flickorna, A1- och A2-pojkarna minst och språkbadsflickorna mest av alla elever. Språkbadsflickorna i femte klass uppskattar också språket mest – medelvärdet är 4,833 – och A1- samt B-pojkarna uppskattar språket minst – det lägsta medelvärdet är dock 2,4 hos B-pojkarna, vilket jag själv förväntade vara ännu lägre. Man kan alltså konstatera att eleverna kanske vill vara "artiga" mot andra medmänniskor och deras modersmål, oavsett vad de själva tycker om det.

6.2 Attityder till språkanvändning

I fråga om det svenska språkets användning och informanternas attityder till och åsikter om det har jag valt följande påståenden med i gruppen:

- (2) *Jag läser gärna svenskspråkiga böcker.*
- (4) *Jag tycker om att tala svenska.*
- (17) *Jag vill tala svenska med svenskspråkiga människor.*
- (20) *Jag lär mig massor av svenska utanför skolan.*
- (36) *Jag förstår svenskt tal väl.*
- (45) *Jag använder hellre svenska än engelska.*
- (49) *Jag talar svenska med kompisarna i skolan.*
- (50) *Jag talar svenska med kompisarna på min fritid.*

Resultaten av dessa påståenden framgår av tabell 13 (se Bilaga 3).

Som det framgick också av tidigare resultat i min undersökning (jfr avsnitt 4.3), är det mest språkbadsflickor som tycker om att läsa svenskspråkiga böcker - flickorna i 5SB-gruppen har medelvärdet 5,0 vilket betyder att de hade alla svarat ”Helt av samma åsikt”, och flickorna i 9SB-gruppen har också ett medelvärde över 3, vilket betyder att de i övrigt håller något mera med påståendet än vad de är av annan åsikt. De övriga grupperna har alla medelvärden under 2,5, flera grupper även under 2, vilket betyder att de inte gärna läser svenskspråkiga böcker. Däremot tycker många grupper om att tala svenska – alla flickor och också pojkarna i femte klass har medelvärdet över 3 och de håller alltså åtminstone delvis med påstående 4. Flickorna i varje grupp har högre medelvärden än pojkarna, vilket är också nästan likadant i fråga om påstående nummer 17. Alla andra flickor skulle hellre vilja tala svenska med svenskspråkiga än pojkar, men överraskande var att flickorna i B-gruppen har lite lägre medelvärde än pojkarna i samma grupp. Det lägsta medelvärdet för detta påstående hade pojkarna i A2-gruppen, men överraskande var att lika lågt medelvärde hade också pojkarna i 5SB-gruppen – medelvärdet var 2,5. Språkbadsflickorna däremot skulle väldigt gärna vilja tala svenska med svenskspråkiga: i 5SB var flickornas medelvärde nära 5 och i 9SB också 4,5.

Dessa resultat om att vilja tala svenska samt om att vilja läsa svenskspråkiga böcker var inte överraskande i fråga om språkbadsflickornas resultat. Det var ju relativt väntat att eftersom de är vana vid att använda språket, skulle de också vara beredda att använda sina kunskaper både i och utanför skolan. Det som däremot var relativt överraskande, var det att språkbadspojkar inte alls så gärna använder sina språkkunskaper – de ligger på samma nivå som de övriga pojkarna i fråga om att tycka om att tala och använda svenska, egentligen t.o.m. bland de lägsta för påstående nummer 4. Orsaken till detta tycks inte i alla fall vara det att de inte skulle förstå talspråk, eftersom i påstående nummer 36 ombads informanterna ta ställning till hur väl de förstår svenskt tal. Där framgick det att språkbadseleverna – också pojkarna – anser att de förstår svenskt tal relativt väl. Flickorna i 5SB hade ett medelvärde på t.o.m. jämnt 5,0. Eleverna i alla andra grupper hade medelvärdet ungefär mellan 2,6-3,1, vilket betyder att de är delvis av annan åsikt, men inte väldigt mycket under ”medelnivån”, om man utgår från att 3 är någon slags medelnivå för alla påståenden. Det enda undantaget i detta fall var pojkarna i B-gruppen, som ansåg att de inte kan förstå svenskt tal så väl – deras medelvärde var bara 1,6.

Om elevernas användning av svenska utanför skolan handlade påståenden 20 och 50. Resultaten tyder på att också i detta avseende är det språkbadsflickorna som tycker att de lär sig mycket svenska utanför skolan. Mest av denna åsikt var flickorna i 5SB, och i 9SB var flickornas medelvärde också nära 4. De övriga elevernas resultat låg mellan 2,2 och 3,2 – de är alltså delvis av annan åsikt. Ett likadant resultat hade påstående 50: flickorna i 5SB tycks tala mest svenska med kompisarna utanför skolan, och alla språkbadsflickor hade medelvärdet över 3, medan de övriga gruppernas medelvärdet ligger mellan 1,9 och 2,7 – de talar alltså inte så mycket svenska utanför skolan. Detta framgick ju också av de tidigare resultaten i min undersökning (se avsnitt 4.1 och 4.2). Det som dock var överraskande, var att medan i de tidigare resultaten hade pojkarna i de vanliga undervisningsgrupperna i nionde klass de lägsta resultaten i fråga om användningen av svenska, var det lägsta medelvärdet här hos språkbadspojkar i femte klass. Detta verkar relativt underligt, men jag tror att orsaken ligger i frågesättningen. I avsnitten 4.1 och 4.2 ombeds informanterna besvara frågan hur ofta de använder språket, medan i påståendena ombeds de ta ställning till i vilken grad de håller med

påståendenas innehåll eller inte – och dem kan man ju tänka på olika sätt. Om någon t.ex. talar svenska i sin hobby en gång i veckan, har han svarat 4 i kapitel 4.2, men han kan ändå tänka att han inte håller helt med påståendet om att han talar svenska med sina kompisar under sin fritid, utan han kan ha t.ex. svarat med alternativ 2 i detta sammanhang.

I skolan är det däremot enbart språkbadsflickorna i femte klass som talar lite svenska med kompisarna, alla övriga grupper har medelvärden mellan 1,3 och 2,25, vilket betyder att de nästan inte alls talar svenska i skolan med sina kompisar. Detta var ju ett väntat resultat, eftersom alla elever ju går i finskspråkig skola och de flesta har också finska som modersmål. Varför talar då språkbadsflickorna i femte klass svenska med sina kompisar i skolan? Språkbads elever uppmuntras ju att använda språket såväl i skolan som utanför skolan, så kanske har denna grupp tagit det som sin uppgift. En förklaring kunde också vara att de har tolkat frågan så att ”i skolan” betyder ”under lektionerna”, där det ju krävs ibland att tala svenska också med varandra. En annan orsak till detta resultat kan jag tänka mig ligger i språkbadsflickornas attityder: de har så positiva attityder till språket att när de snabbt svarar på ett sådant påstående, kan det kännas som att de talar svenska också i skolan, fast de kanske inte gör det så ofta.

I påstående 45 ombeds informanterna ta ställning till om de hellre använder svenska än engelska. Här var det enbart språkbadsflickorna både i femte och i nionde klass som hellre använder svenska, alla andra grupper samt alla pojkar använder hellre engelska – de flesta medelvärden ligger mellan 1,8 och 2,75, vilket betyder att dessa grupper föredrar att använda engelska. Helst skulle engelskan användas av pojkarna i B- och A1-grupperna.

6.3 Informanternas åsikter om sina språkkunskaper

Den tredje gruppen påståenden handlar om elevernas självbedömning av sina språkkunskaper. Målet var alltså att ta reda på hur bra eleverna själva anser sig vara på språk samt vad de anser vara svårt eller lätt. Påståendena i denna grupp var

- (35) *Det är lätt att lära sig språk.*
- (44) *Jag är bra på språk.*
- (47) *Jag är bra på att tala svenska.*
- (48) *Det är lätt att läsa en svenskspråkig text.*
- (53) *Det är svårt att tala svenska.*
- (54) *Jag är bra på att skriva på svenska.*
- (55) *Jag är rädd för att göra misstag om jag talar svenska.*

Tabell 14 illustrerar resultaten av dessa självbedömningar av eleverna (se Bilaga 4).

Enligt resultaten anser flickorna i alla grupper att det är lättare att lära sig språk än pojkarna i motsvarande grupper. Mest av denna åsikt är alla yngre elever, alltså alla elever i femte klass, och mest av annan åsikt är pojkarna i 9B-gruppen. Ett överraskande resultat var att pojkarna i 9SB hade det näst lägsta medelvärdet av alla – och att de hade det lägsta medelvärdet – bara 2,4 - för påstående 44 där alla andra grupper hade över 3. Detta tyder på att pojkarna i 9SB kan ha dåligt självförtroende åtminstone i fråga om sina språkkunskaper. Jag kommer att senare jämföra detta resultat med påstående 22 (se avsnitt 6.5). De ”bästa” i språk anser sig vara yngre elever samt flickorna i 9SB, men överraskande nog också B-pojkarna. Detta kan förstås bero på att påståendet handlade om språk i övrigt, inte enbart svenska.

Att tala svenska tycks vara lättast för alla elever i 5SB-gruppen samt flickorna i 9SB, vilket än en gång var ett ganska väntat resultat på grund av språkbads elevernas erfarenhet av att tala svenska. Pojkarna i alla grupper anser sig inte vara lika bra på att tala svenska som flickorna – pojkarna i 9A2 har det lägsta resultatet. Ingen grupp anser dock talspråket vara väldigt svårt, eftersom ingen grupp har ett medelvärde över 3 för påstående 53 – 9B har det högsta som är jämnt 3. Inte heller tycks eleverna vara rädda för att göra misstag i sitt tal: medelvärdet ligger över 3 enbart i tre grupper – dock 3,875 hos flickorna i 9B. Flickorna är överhuvudtaget mer rädda för misstag än pojkarna, men i båda språkbadsgrupperna är det tvärtom. Att pojkarna i språkbadsgrupper är mera

rädda kan tyda på att de har lägre självförtroende för att de kanske inte har utvecklats språkmässigt lika snabbt som flickorna och har kanske t.o.m. hamnat i en ond cirkel där de inte vågar använda språket så mycket som de skulle ha kunskaper till, och därför hamnar ännu mera utanför (jfr avsnitt 6.5 om påstående 22).

Som det redan i två andra sammanhang har framkommit, anser språkbadsflickorna att att läsa något svenskspråkigt är relativt lätt. Detta var resultatet också för påstående 48. Flickorna i 5SB hade ett medelvärde på t.o.m. jämnt 5, vilket betyder att de har alla varit helt av samma åsikt med påståendet. För flickorna i alla grupper är läsandet också lättare än för pojkarna i samma grupp, för yngre elever lättare än för de äldre och också för språkbadspojkar lättare än för de övriga eleverna. Likadana är resultaten för påstående 54: flickorna, de yngre eleverna och språkbads eleverna bedömer sig vara bättre på att skriva på svenska än de andra. Både för påstående 48 och 54 har pojkarna i A2 det lägsta medelvärdet – för dem är det alltså svårast att läsa och skriva på svenska. Pojkarna i A1 har dock lika lågt medelvärde i fråga om skrivandet.

Att pojkarna anser sig vara ”sämre”, att alla kunskapsrområden tycks vara besvärligare för dem än för flickorna, kan man jämföra med resultaten i Imsens undersökning om jämställdhetsarbetet i grundskolan. Fast man i tidigare undersökningar (t.ex. Gjesme 1976) har funnit att pojkarna i övrigt bedömer skolsituationer vara ”lättare” än flickorna – om pojkarna alltså bedömer något vara lätt, tycker flickorna att det är medelsvårt, och om pojkarna anser situationen vara medelsvår, säger flickorna att den är svår – gäller detta inte språk. Språk är enligt Imsen de enda skolämnena där flickorna inte undervärderar sig lika mycket som i andra ämnen.

6.4 Attityder till den svenska kulturen

I denna grupp handlade påståendena om informanternas attityder till några aspekter i den svenska kulturen: mest till människor, men också t.ex. till Sverige. Påståendena i gruppen var:

- (5) *Jag skulle vilja lära känna svenskar.*
- (6) *Jag skulle vilja lära känna finlandssvenskar.*
- (7) *Svenskar är ovänliga.*
- (8) *Finlandssvenskar är ovänliga.*
- (9) *Jag lär mig svenska för att få svenskspråkiga kompisar.*
- (10) *Jag lär mig svenska ifall jag reser till Sverige.*
- (15) *Jag tycker om svenskspråkiga TV-program.*
- (23) *Jag tror att det är lätt att bekanta sig med svenskar.*
- (24) *Jag tror att det är lätt att bekanta sig med finlandssvenskar.*
- (26) *Jag tycker om svenskar.*
- (27) *Finlandssvenskar är trevliga.*
- (30) *Det är viktigt att lära sig om livet i Sverige.*
- (31) *Jag skulle kunna flytta till Sverige.*
- (41) *Jag lär mig svenska för att kunna förstå svenskspråkiga TV-program, musik osv.*

Resultaten av dessa påståenden framgår av tabell 15 (se Bilaga 5).

Som det framgick också av tidigare resultat i min undersökning, är svenskspråkiga TV-program, musik osv. inte något som eleverna i min undersökning intresserar sig för. Det är enbart språkbadsflickorna som tycker om svenskspråkiga TV-program – de övriga grupperna har alla medelvärden för påstående 15 klart under 3. Pojkarna i 9SB har det allra lägsta – 1,6. Inte heller anser eleverna att media skulle vara orsaken till att de läser svenska – enbart språkbadsflickorna i nionde klass har medelvärdet 3,5 för påstående 41, alla övriga grupper under 3. Det lägsta värdet i detta avseende har A1-pojkarna.

Orsaken till att lära sig svenska hittar man inte heller i kompisarna eller i en eventuell resa till Sverige: för påståendena 9 och 10 var det än en gång enbart språkbadsflickorna i femte klass som kunde tänka sig att dessa var deras motivation att lära sig – trots att den eventuella resan var för de flesta grupperna en något mera motiverande faktor än de möjliga svenskspråkiga kompisarna.

Informanterna tycks inte vara helt säkra på om det är viktigt att veta om livet i Sverige (påstående 30). De yngre eleverna så väl som språkbads eleverna i nionde klass tycker att det är lite viktigare, men de övriga äldre eleverna anser inte detta vara väldigt viktigt. Sverige lockas inte heller som ett hemland (påstående 31): enbart språkbadsflickorna i femte klass kunde tänka sig att flytta till vårt grannland, eventuellt också språkbadsflickorna i åk 9 och A1-flickorna, medan t.ex. pojkarna i 5SB och 9A1 samt flickorna i femte klass, vanlig grupp, har relativt starka övertygelser om att inte flytta.

Påståendena 5, 6, 7, 8, 23, 24, 26 och 27 handlade alla om informanternas attityder till människor: Sverigesvenskar och finlandssvenskar. I allmänhet har eleverna relativt neutrala åsikter om båda grupperna. Språkbadsflickorna både i femte och i nionde klass har väldigt positiva attityder, de mest positiva för alla dessa påståenden, medan pojkarna i 9SB tycker mest av alla grupper att det åtminstone inte är lätt att bekanta sig med antingen svenskar eller finlandssvenskar. De mest negativa attityderna finns hos A1-pojkar, som minst av alla grupper skulle vilja känna antingen svenskar eller finlandssvenskar. Denna grupp är också bland de grupper som mest anser att svenskar och finlandssvenskar är ovänliga.

Detta kan dock eventuellt förklaras med att deras medelvärde ligger väldigt nära 3 – ”Kan inte säga” – vilket kan betyda att de bara inte vill ta ställning till något som de inte vet. Som det nämligen framgår av tabell 15, hade ingen grupp ett medelvärde över 3 för påståendena 7 eller 8 – de som handlade om människornas ovänlighet. I detta sammanhang skulle jag påstå att det betyder att eleverna vill vara artiga och inte säga något ont om människor som de inte känner. Om man tittar på språkbadsflickornas medelvärden, kan man däremot konstatera att förhållandet kanske är tvärtom: de känner troligen mest av alla eleverna åtminstone någon finlandssvensk, eventuellt någon svensk också, och detta kan vara orsaken till att de har höga medelvärden. Det framgick ju tidigare i min undersökning att språkbadsflickorna använder svenska mest utanför skolan.

För påståendena 23-27 ligger de flesta medelvärden också runt 3, och jag anser att den ovannämnda förklaringen gäller också här: om informanten inte känner någon svensk

eller finlandssvensk, har han eller hon troligen svarat med svarsalternativ 3 – man vill alltså inte ta ställning till saken, eftersom man inte känner närmare till förhållandet.

I Folktingets attitydundersökning (1997) fann man att i övrigt har det finskspråkiga folket relativt positiva attityder till de finlandssvenska som människor, fast man påpekar att det finns också problem särskilt i ungdomarnas beteende på offentliga platser (Vårt land, vårt språk 1997: 65-68). I samma undersökning framgick det också att majoriteten har positiva attityder till vårt grannland Sverige, trots att de flesta inte känner att man alltid behöver tala svenska med svenskar. Informanterna i min undersökning däremot anser troligen att de inte har så mycket erfarenhet av den svenska kulturen att de kan ta ställning till dessa påståenden ordentligt. Dessutom påverkar resultaten också det faktum att i Folktingets undersökning intervjuades informanterna personligt – jag antar att då lägger informanterna ännu mera tid på att tänka över sina svar än när de besvarar frågorna på papper.

6.5 Attityder till svenska som skolämne

Den intressantaste aspekten i denna undersökning för mig personligen som blivande språklärare var elevernas attityder till svenska som skolämne. Denna är också den största av påståendegrupperna – antalet påståenden i denna grupp är 16 och de är följande:

- (12) *Svenska är ett roligt skolämne.*
- (18) *Svensklektionerna är tråkiga.*
- (19) *Läxorna i svenska blir ojorda om jag har något viktigare att göra.*
- (21) *Jag gör läxorna i svenska ordentligt för att få ett bra vitsord.*
- (22) *Jag känner mig dålig på svensklektionerna.*
- (25) *Svenskundervisningen är viktig.*
- (28) *Jag lär mig svenska bara för att jag måste.*
- (29) *Man borde ha flera svensklektioner i skolan.*
- (34) *Jag skulle läsa svenska även om jag inte behövde.*

- (43) *Det är onödigt att studera språk.*
- (56) *Jag försöker alltid göra mitt bästa på svensklektionerna.*
- (57) *Jag kan påverka svenskundervisningen.*
- (58) *Jag är ansvarig för min egen inläring.*
- (59) *Svenskundervisningen är mångsidig.*
- (60) *Jag får ofta positiv feedback av min lärare.*
- (61) *Jag får ofta negativ feedback av min lärare.*

Tabell 16 visar resultaten av dessa påståenden (se Bilaga 6).

Generella attityder till svenskundervisningen behandlas i påståendena 25, 28, 34 och 43. Av resultaten framgår att alla elever anser undervisningen i svenska vara mer eller mindre viktig: det lägsta medelvärdet är jämnt 3 hos B-pojkarna, men eftersom allt över 3 är positiva attityder, kan man konstatera att alla elevgrupper anser att det är viktigt att man lär sig svenska i skolan. Detta kan jämföras med resultaten i undersökningen gjord av Tankesmedjan Magma (21.1.2009). Undersökningen omfattade totalt över 1000 personer i Finland och det framgick att nästan 60 % av informanterna i åldersgruppen 15-24 år samt ungefär 50 % av alla informanter hade en positiv inställning till ”pakkoruotsi”, den obligatoriska svenskundervisningen i skolan. Av alla informanter i samma undersökning ansåg dock 61 % att det inte är viktigare att kunna svenska än att kunna ryska.

De yngre eleverna samt språkbadsflickorna i nionde klass håller inte med påstående 28: de lär sig inte svenska bara för att de måste, utan de skulle läsa språket även om de inte behövde göra det. Mera tvunget upplever B- och A2-pojkarna svenskinläringen, och pojkarna i A1- samt A2 –grupperna skulle helst av alla elever sluta läsa svenska om de kunde. Också deras medelvärden för påstående 34 är över 2,7, så inte heller alla elever i dessa grupper skulle vara helt färdiga att sluta sina svenskstudier.

De lägsta medelvärdena i hela undersökningen i alla grupper fick påstående 43. Det högsta värdet är 2,6 hos B-pojkarna, men alltså också den gruppen anser att det inte är helt onödigt att studera språk. Sju grupper har dock medelvärdet t.o.m. tydligt under 2,

vilket indikerar att eleverna uppskattar språkkunskaper och anser dem vara nödvändiga. Det ska dock noteras att detta påstående förstås omfattar också andra språk än enbart svenska. Överraskande för detta påstående var att språkbadspojarna i nionde klass har det näst högsta medelvärdet 2,286, medan flickorna i samma grupp har alla svarat med alternativ 1.

Informanternas personliga inställning till svensklektioner granskades i påståendena 12,18, 29, 57 samt 59. Trots att eleverna hade en relativt positiv inställning till skolsvenskan, är det bara språkbadsflickorna som skulle öka antalet svensklektioner, och inte heller flickorna i 9SB skulle göra det väldigt gärna. De övriga grupperna har medelvärden ungefär mellan 2,0 och 2,5, vilket indikerar att det har säkert varit många som inte har tagit ställning till påståendet utan har svarat med alternativ 3, men generellt är eleverna mer av åsikten att det räcker med de svensklektioner som man nu har.

Flickorna i alla undervisningsgrupper tycker mer om svenska som skolämne än pojkarna i samma grupp. Flickorna i 5SB har medelvärdet på nästan 5 – nästan alla flickor i denna grupp tycker alltså att svenska är ett roligt skolämne. Minst av denna åsikt är pojkarna i A1-gruppen, men nästan samma medelvärde har pojkarna i A2- och 9SB-grupperna. Det framgår alltså också av dessa resultat att pojkarna inte kanske är lika språkinriktade som flickorna. Det som dock överraskade mig var att B-pojkarna hade medelvärdet på 2,8, vilket jag anser vara relativt högt jämfört med deras övriga attityder. Det som dock är en total motsats till detta resultat är det att B-pojkarna har det klart högsta medelvärdet för påstående 18 – 4,2 - de håller alltså mest av alla elever med påståendet om att svensklektionerna är tråkiga. Relativt tydligt av denna åsikt var också pojkarna i grupperna A2 och 9SB och minst tyckte språkbadsflickorna i femte klass detta – möjligen eftersom de också var mest av den åsikten att de själva kan påverka svenskundervisningen och att den är mångsidig. Minst av samma åsikt med påståendena 57 och 59 var B-pojkarna med sina medelvärden på 2,2 respektive 2,0. De övriga grupperna hade medelvärden på ungefär 3 för båda påståendena, lite högre i fråga om undervisningens mångsidighet.

Som lärare har jag märkt att attityder och motivationen i gruppen har en nästan direkt inverkan på undervisningens mångsidighet samt på elevernas möjlighet att påverka undervisningen. Och tyvärr blir denna inverkan oftast negativ: om gruppen inte är motiverad, blir undervisningen väldigt lätt ensidig så att eleverna inte kan påverka den och oftast också relativt ”traditionell”, långtråkig och likadan för varje lektion – även om det borde vara totalt tvärtom för att få eleverna med, att få dem motiverade. Detta kan också vara en möjlig förklaring för dessa upprepade mönster i fråga om speciellt B-pojkarnas resultat. Om man dock jämför dem med flickornas resultat i samma grupp, kan man nog inte trots allt konstatera att detta skulle vara någon bra förklaring, eftersom B-flickorna har relativt annorlunda åsikter om undervisningen.

Påståendena 19, 21 och 58 handlar om informanternas egen insats på inläring. De äldre eleverna medger att de inte alltid gör läxorna om det finns ”något viktigare” att göra, medan de yngre eleverna var som väntat väldigt noggranna med att läxorna är deras uppgift som kommer före allt annat. Alla flickorna i femte klass hade valt svarsalternativ 1 för detta påstående, pojkarna var något ledigare i detta avseende. Mest hade pojkarna i 9B- och 9SB- grupperna något annat än läxor att göra, men också de hade medelvärdet under 4. De flesta grupperna, särskilt flickorna, tyckte att det var viktigt att göra läxorna ordentligt för att få ett bra vitsord. Pojkarna tycks inte vara så noga med vitsordet, men enbart pojkarna i 9SB har medelvärdet tydligt under 3 – 2,0. De yngre eleverna har för detta påstående högre medelvärden än de äldre, vilket förstås kan bero på att de gör läxorna bättre och oftare än de äldre, men också på att de fortfarande är mera ute efter en yttre belöning – t.ex. lärarens beröm – eller att de mera försöker undvika straff – t.ex. lärarens förebråelser eller kvarsittning (jfr avsnitt 3.2).

I övrigt kan man konstatera att eleverna är väldigt ansvarsfulla och vet att de själva måste ta ansvar för sin egen inläring. Alla andra elever i nionde klass är beredda på att ta ett eget ansvar med ett medelvärde över 4, men B-pojkarna är delvis av annan åsikt: deras medelvärde är bara 2,4. De yngre eleverna, exklusive språkbadsflickorna, håller lite mindre med påståendet, men också de har högre medelvärden än B-pojkarna.

Resultaten för påståendena 22, 56, 60 och 61 var väldigt intressanta för mig eftersom självförtroendet samt positiva eller negativa erfarenheter i inlärningsprocessen har bevisats ha en stor betydelse för människors attityder och motivation och via dem tillbaka till inläringen. T.ex. Aunola (2002: 124) konstaterar att en lärare som anser att en förstärkning av elevernas självförtroende är en viktig uppgift, agerar också enligt sin uppfattning i olika undervisningsituationer och påverkar med detta inte enbart sina elevers självförtroende utan också deras motivation och inläring.

Som det framgår av tabell 16, känner de flesta eleverna sig inte särskilt dåliga på svensklektionerna – de flesta medelvärdena för påstående 22 ligger mellan 2,3 och 3,0, flickorna i 5SB även 1,7, men det som ska uppmärksammas är att pojkarna i 9SB samt 9A1 har betydligt högre medelvärden – 3,6 respektive 3,5. Detta förklarar enligt min åsikt många andra resultat speciellt hos språkbadspojkarnas svar, t.ex. påståendena 44 och 55 som handlade om informanternas egen åsikt om om de är bra på språk samt om de är rädda för att göra misstag när de talar svenska. Som jag ovan påpekade, påverkar dåligt självförtroende också attityder och motivation, vilket innebär att också andra påståenden där språkbadspojkar har negativa attityder tydligen har påverkats av detta.

Det som också var överraskande var att B-pojkarna för påstående 22 hade medelvärdet på 2,6, vilket jag personligen hade trott skulle ha varit betydligt högre. Men om man jämför detta med påstående 56, kunde man möjligen förklara detta med att de inte bryr sig om de är bra eller dåliga. Detta kan ju förstås inte vara hela sanningen, eftersom ingen människa vill vara dålig på något, men om man har tagit en självskyddande attityd till det hela vad gäller saken – i detta fall svenskan - kan man försöka övertyga sig själv om att det inte spelar någon roll om man är dålig – då undgår man försöka göra någonting åt saken. Och tvärtom: om man inte försöker sitt bästa, behöver man inte heller känna sig dålig, eftersom man vet att man kunde ha gjort mera och bättre.

Pojkarna i 9SB erkänner däremot att de inte heller har gjort sitt bästa på svensklektionerna, och kanske känner de sig dåliga delvis också därför. De övriga grupperna försöker åtminstone delvis göra sitt bästa, men medelvärdena varierar ändå

relativt mycket. De yngre eleverna har högre medelvärden än de äldre, och flickorna har betydligt högre värden än pojkarna.

9SB-pojkarnas insats på svensklektionerna har tydligen märkts också av lärarna, eftersom denna grupp tycker mest att de ofta får negativ feedback av läraren, och sällan positiv. Litet positiv feedback får också 9B- och 9A2-pojkarna, medan de övriga grupperna är något osäkra på saken – de flesta medelvärden ligger runt 3. Enbart språkbadsflickorna i femte klass anser att de ofta får positiv feedback, och samma grupp tycker också att de nästan aldrig får negativ feedback av läraren. Likadant känner också flickorna i 9SB, och också andra grupper har medelvärden klart under 3 – de flesta runt 2. Den enda gruppen som känner sig få mer negativ feedback än 9SB-pojkarna är pojkarna i 9A2.

I allmänhet har flickorna i alla grupper mera positiva attityder till svenska som skolämne än pojkarna. Det har dock framgått i t.ex. Stakes undersökning (2007) att av pojkarna är det under 5 % som tycker om att gå i skolan överhuvudtaget, och över hälften tycker om det lite eller inte alls. Niina Komsu (2008) konstaterar också att fast flickorna ofta har högre vitsord i skolan, har det inte nödvändigtvis att göra med testresultaten utan t.ex. med flickornas bättre självkontroll samt deras mera positiva attityder till speciellt språkliga skoluppgifter. Alla dessa faktorer påverkar förstås också informanternas attityder till skolan och skolämnen och förklarar möjligen skillnader i resultaten mellan flickor och pojkar. Intressant var dock att de flesta eleverna anser att svenskundervisningen är viktig och att de skulle läsa språket även om det inte var obligatoriskt. Men såsom Baker (1992: 12) påpekade, kan den kognitiva och den affektiva attitydkomponenten ”strida” med varandra: man kan alltså kunna ha också positiva tankar om något fast man kanske inte gillar saken mycket.

Likadana resultat har också redovisats i andra undersökningar. Kantelinen och Kettunen (2004: 25ff.) sammanfattar att i flera undersökningar om de finskspråkiga elevernas attityder till svenska i grundskolan har det framgått att attityder till språket generellt samt svenska som skolämne är relativt negativa, speciellt hos pojkarna. Trots att informanterna i dessa undersökningar har ansett kunskaper i svenska vara viktiga och

nödvändiga, har de inte tyckt om att studera svenska eller att svenskan skulle vara intressant som skolämne. Resultaten i min undersökning var dock kanske inte lika negativa, trots att pojkarnas attityder påverkade gruppernas totala medelvärden relativt mycket. Jag antar dock att det är möjligt att eleverna i Vasa har åtminstone något mera positiva attityder till svenskan än eleverna i det övriga landet.

6.6 Attityder till tvåspråkighet

Det finns åtta påståenden om tvåspråkighet som var med i undersökningen, eftersom jag ville ta reda på elevernas åsikter om den tvåspråkiga miljön som de lever i samt hur de själva ser sig i fråga om tvåspråkighet. Det bör nämnas att jag inte direkt har frågat om någon av eleverna har svenska eller något annat språk än finska som modersmål och därför framgår den ”riktiga” situationen inte av resultaten. Meningen med dessa påståenden var enbart att få reda på vilka känslor eleverna har om tvåspråkighet. Eftersom dock t.ex. antalet invandrare i Vasa har ökat, är det säkert att det finns många elever som har något annat språk än finska som sitt modersmål, vilket förstås påverkar resultaten för vissa påståenden.

Däremot är ett av kriterierna för att komma med i språkbadsundervisning det att man inte får ha svenska som modersmål. Elever med andra modersmål kan komma med – detta är inte ”förbjudet” – men när jag intervjuade språkbadslärare, konstaterade de att ingen av eleverna i dessa undervisningsgrupper har något annat än finska som modersmål, och det har inte heller framkommit sådana språkbadselever som hade det. Det skulle vara möjligt, men troligtvis relativt tungt och svårt för ett barn för att lära sig så många språk helt samtidigt.

Påståenden som handlade om tvåspråkighet var följande:

- (11) *Jag läser svenska eftersom man behöver språket i Vasa.*
- (37) *Jag är tvåspråkig.*
- (40) *Jag kommer att bli tvåspråkig.*

(42) *Jag skulle vilja bo någonstans där man inte talar svenska.*

(66) *Jag hör svenska ofta ute på stan.*

(67) *Jag skulle vilja vara tvåspråkig.*

(68) *Tvåspråkigheten i Vasa irriterar mig.*

(69) *Det är trevligt att bo i en tvåspråkig stad.*

Resultaten framgår av tabell 17 (se Bilaga 7).

Resultaten visar att de flesta eleverna har motivation att lära sig svenska därför att språket behövs i Vasa. Sex grupper har ett medelvärde över 4 – de högsta hos flickorna i 5SB och 9A1 - och fem grupper tydligt över 3, men pojkarna i 9B-gruppen har en mer negativ attityd: deras medelvärde är 2,5, vilket betyder att de delvis är av annan åsikt. Jag anser att också B-pojkarna vet att man behöver svenska i Vasa, men deras attityd till språket är så negativ att de inte vill erkänna det. En likadan förklaring kunde man ha för påstående 66 där 9B-pojkarna också har ett tydligt lägre medelvärde än de övriga grupperna: 2,6 då de andra har tydligt över 3, och sju grupper t.o.m. över 4. B-pojkarna anser alltså att de inte ofta hör svenska ute på staden, medan eleverna i de övriga grupperna tydligen har bättre hörsel. Själv analyserar jag dessa resultat så att 9B-pojkarnas attityder och motivation till allt svenskt är så negativ att de t.o.m. försöker utesluta allt svenskt omkring dem. Däremot är språkbadsflickorna en total motsats till detta – de har så positiva attityder och motivation att de kan vara även för blåögda, om det är möjligt.

Dessa resultat kan också jämföras med några andra resultat i min undersökning. Om man jämför dem med påståendena 4, 17, 20, 47 och 50, kan man se ett samband mellan svaren. Detta är relativt förståeligt, eftersom om språkbadsflickorna tycker att det är lätt att tala svenska, att de är bra på det, de tycker om att göra det och vill göra det med svenskspråkiga människor, är det ganska klart att de också hör språket i staden och lär sig av det.

Om tvåspråkigheten i staden tyckte språkbadsflickorna också mest, och tvåspråkigheten irriterade dem minst – nästan inte alls. Däremot hade språkbadspojken en totalt annan

åsikt: pojkarna i 5SB och 9SB hade de tydligt högsta medelvärdena för påstående 68 – båda grupperna över 3, och dessa pojkar var också de som helst av alla elever skulle bo någonstans där svenska inte talas – detta i likhet med pojkarna i 9A2. De övriga grupperna skulle kanske föredra att bo någonstans där svenskan inte behövs, men de irriteras dock inte särskilt mycket av tvåspråkigheten i Vaså. De flesta grupperna anser dock att det är mer trevligt än otrevligt att bo i en tvåspråkig stad: bara A2-pojkarna har medelvärdet under 3. De flesta gruppernas medelvärde för påstående 69 ligger något över 3, men språkbadsflickorna i 5SB är helt av denna åsikt, och flickorna i 9SB också nästan. I övrigt har flickorna i alla grupper en mer positiv inställning till tvåspråkigheten i staden än pojkarna i motsvarande grupper.

Det intressantaste resultatet enligt mig uppkom i påståendena om den individuella tvåspråkigheten, i påståendena 37 och 40. Som jag tidigare konstaterade, får språkbads eleverna inte vara från tvåspråkiga familjer där andra språket är svenska, men resultaten visar att de anser sig vara mest tvåspråkiga av alla grupper. Och man ska alltså ta i beaktande att i de övriga grupperna kan det verkligen finnas tvåspråkiga elever – med modersmålet svenska eller något annat språk. Jag har också talat med 5SB-läraren om detta resultat, och hon konstaterade att de inte har pratat om tvåspråkigheten i klassrummet – detta är alltså helt elevernas egen åsikt. Det var t.o.m. flera elever i 5SB som vid svarstillfället frågade hur man borde svara om man är flerspråkig. Man kan alltså konstatera att språkbads eleverna har språkmässigt en stark självkänsla, och de anser sig kunna svenska så bra att de anser sig vara eller bli tvåspråkiga. Likadana resultat fick man också i undersökningen om de första språkbads eleverna 1996-1997 då de höll på att avsluta grundskolan i Vaså (Laurén 2000: 142).

Eleverna i de övriga grupperna har medelvärdet mellan 1,5 och 2,7 – det lägsta har flickorna i 9A1. Alla andra elever har dock litet högre medelvärdet för påstående 40 än för 37, vilket antingen betyder att de är osäkrare på om de borde se sig själva som tvåspråkiga i framtiden eller att de tycker att de kommer att bli ”mera tvåspråkiga” efter att ha studerat språk längre. Undantaget i detta avseende är språkbads pojkarna både i femte och i nionde klass. Det är svårt att förklara detta, men jag kunde föreställa mig att

kanske språkbadspojarna anser sig vara tvåspråkiga nu, men har tänkt att de inte kommer att ”öka i det”, och kan då ha svarat med alternativ 3 ”Kan inte säga”.

Påståendet om om informanterna skulle vilja vara tvåspråkiga gav däremot inte så tydliga resultat. Mest av denna åsikt var igen språkbadsflickorna både i femte och i nionde klass, men överraskande var att språkbadspojarna hade mycket lägre medelvärden. I övrigt hade pojkarna i alla grupper medelvärden under 3 och skulle alltså lite hellre inte vara tvåspråkiga än att vara. Överraskande var också att B-pojkarna hade det högsta medelvärdet av alla pojkar. När jag granskade detta lite närmare, blev variationen inom gruppen väldigt tydlig. Som jag tidigare påpekat, var jag tvungen att utelämna två svarsblanketter i resultatet på grund av att två B-pojkar hade svarat enbart med alternativ 1 för alla påståenden. Dessutom fanns det en pojke som inte hade besvarat detta påstående. Det blev alltså bara fyra svarsblanketter kvar, och två av dem hade svarat med alternativ 5, två av dem med alternativ 1. Men eftersom dessa är ”riktiga” svar, ska man också beakta dem som sådana även om statistiken inte är så tillförlitlig som den skulle vara om populationen var större.

6.7 Informanternas åsikter om svenska språkets nytta

Fem av påståendena handlade om hur viktiga informanterna anser svenskkunskaperna vara samt vilken nytta de tror sig ha av dem i framtiden. Dessa påståenden var

(32) *Jag kommer att behöva svenska i mitt framtida jobb*

(33) *Jag kommer att få bättre lön om jag kan svenska*

(38) *Det lönar sig att lära sig svenska*

(39) *Jag kommer att använda svenska när jag blir vuxen*

(62) *Jag tycker att det är viktigt att kunna svenska*

Resultaten av dessa påståenden illustreras i tabell 18 (se Bilaga 8).

För många av dessa påståenden har säkert sådana faktorer som vilka yrken elevernas föräldrar har och om de behöver kunna svenska i sina jobb påverkat. Däremot finns det säkert många elever, åtminstone i femte, men också i nionde klass, som inte ännu vet vad de kommer att syssla med som vuxna, och därför var troligen svarsalternativet 3 särskilt för påståenden 32, 33 och 39 relativt dominerande. Det förekom dock variation mellan grupperna, och därför är också dessa resultat intressanta i fråga om olika elevgruppers attityder. Det bör också nämnas att alla elever i nionde klass hade haft sin PRAO – arbetspraktik på två veckor - precis före denna enkätundersökning.

För alla påståenden har flickorna högre medelvärden än pojkarna i samma undervisningsgrupp, det enda undantaget är påståendet om bättre lön. Detta indikerar att flickorna anser nyttan av svenskkunskaperna vara större än pojkarna: flickorna anser att de kommer att behöva svenska i sina yrken, och troligen tycker de också därför att det är viktigare att lära sig språket än vad pojkarna tycker. De mest positiva är språkbadsflickorna, de har alla medelvärden över 4, t.o.m. nära 5 för många påståenden. Minst anser sig pojkarna i 9B-gruppen behöva svenska, men de är ändå av den åsikten att det lönar sig något att lära sig svenska: för påstående 38 har också de ett medelvärde på 3,2. Lite lägre resultat för detta påstående har pojkarna i 9A2, som också är av den åsikten att de minst av alla grupper kommer att behöva språket i sitt jobb. Alla andra grupper har för alla påståenden medelvärden över 3, de har alltså mera positiva än negativa tankar i fråga om nyttan av svenskan, om man utgår från att ett medelvärde på 3 är någon slags medelnivå, mellanpunkt som delar åsikterna i positiva och negativa.

Det påstående som delade åsikterna mest i denna grupp var frågan om lön. Som jag tidigare konstaterade, är det relativt troligt att alla elever inte alls vet vad de har för intressen när det är fråga om yrken, och troligtvis har de inte heller information om olika yrkens lönefaktorer. Därför har detta påstående troligen varit svårt för eleverna att besvara. Det är dock det enda påståendet där skillnaderna inte är helt klara mellan flickorna och pojkarna: det finns två grupper där pojkarna har högre medelvärde, i 9SB finns det nästan ingen skillnad och i tre grupper håller flickorna mer med påståendet att de kommer att få bättre lön om de kan svenska. Eleverna i 9SB håller mest med om påståendet. De, såsom också A1-flickorna har medelvärdet över 4, medan pojkarna i A1

samt pojkarna i femte klass, vanlig språkundervisning, håller minst med om påståendet – deras medelvärde är ungefär 2,6. Eftersom variationen är så oregelbunden är det svårt att fastställa orsaker till detta resultat. Troligen beror detta på elevernas brist på tillräcklig information om olika yrken samt deras låga ålder – de vet helt enkelt inte ännu vad de kommer att bli.

6.8 Informanternas åsikter om sina föräldrars attityder

Föräldrarnas attityder samt åsikterna och vanorna i familjen påverkar förstås barnet mest (jfr t.ex. Gardner 1985: 108ff.), och det är väldigt troligt att barnet kommer att följa sina föräldrars fotspår och upprepa dessa samma mönster: ha likadana attityder och vanor i sitt eget liv även mycket senare – och även motvilligt. Därför var jag intresserad av att veta hur eleverna själva upplever sina föräldrars tankar och vad de anser om sina föräldrars språkkunskaper. Och eftersom engelskan har så stor makt idag, som jag redan tidigare påpekat, ville jag också jämföra elevernas åsikter om sina föräldrars tankar om engelskkunskaper. Påståendena i denna grupp var följande:

(51) *Mina föräldrar kan svenska.*

(52) *Mina föräldrar kan engelska.*

(63) *Mina föräldrar tycker att det är viktigt att kunna svenska.*

(64) *Mina föräldrar tycker att det är viktigt att kunna engelska.*

Resultaten framgår av tabell 19 (se Bilaga 9).

Som det framgår av resultaten, hade påstående 64 de högsta medelvärdena i hela undersökningen: enligt eleverna tycker alltså deras föräldrar att det är ytterst viktigt att kunna engelska. Det finns sex grupper som har medelvärdet över 4,5, och enbart pojkarna i 9B-gruppen har det under 4, men också de 3,5 vilket alltså är det lägsta för detta påstående. Att kunna svenska anser eleverna att deras föräldrar inte värderar vara lika viktigt, men också påstående 63 hade höga resultat: fem grupper har ett medelvärde över 4, fyra över 3,5, två över 3, men pojkarna i 9B tyckte inte att deras föräldrar

uppskattar svenskkunskaper som så viktiga – deras medelvärde var bara 2,4 vilket var relativt mycket avvikande.

Det som dock var överraskande jämfört med B-pojkarnas resultat för påstående 63 var att samma grupp ansåg att deras föräldrar kan svenska själva. Gruppens resultat var det näst lägsta, men trots det 3,2 – alltså mycket högre än för påstående 63. ”Bäst” i svenska tycks föräldrarna till eleverna i 9SB samt flickorna i 5SB och eleverna i femte klass, vanlig undervisningsgrupp vara, och ”bästa kunskaper i engelska” har föräldrarna till flickorna i 5SB samt till pojkarna i femte klass, vanlig språkundervisningsgrupp. Minst av åsikten om att föräldrarna kan engelska är B-pojkarna, och också flickorna i samma grupp har ett medelvärde under 3.

I denna grupp kan man konstatera att resultaten i tabellen fördelar sig på hälften: de tre första grupperna (5SB, 5.vanlig och 9SB) har betydligt högre resultat än de tre sista grupperna (9A1, 9A2 samt 9B). Det enda undantaget är femte klass, vanlig språkundervisning, för påståendet 63 där pojkarnas medelvärde tar hela gruppens medelvärde ner till nästan samma nivå som i grupp 9A1. Men av denna iakttagelse kan man dra en slutsats om att föräldrarna till språkbads eleverna samt till de yngre eleverna är mera språkmedvetna än föräldrarna till de äldre eleverna. Detta är förstås viktigt i synnerhet i fråga om mindre barn: om inställningen och attityderna är positiva hemma, får de bättre motivation att börja inläringen av olika språk och en bättre början i själva processen. När man då i tonårsåldern börjar protestera mot sina föräldrar, kommer den möjliga utförsbacken troligen inte vara lika hög som om man hade haft en negativ inställning från början. Å andra sidan kan man tänka sig att hos språkbads elever kan backen vara större om man verkligen börjar protestera mot föräldrarna som har valt att sätta sitt barn i språkbad. Detta kan förstås också synas i resultaten i denna undersökning, särskilt i fråga om de äldre språkbads eleverna.

SLUTDISKUSSION

I denna undersökning har jag försökt jämföra attityder och vanor i fråga om språkanvändning hos elever i finskspråkiga skolor och olika undervisningsgrupper i femte och i nionde klass. Jag har haft med elever som har börjat läsa svenska på lågstadiet (5.klass, vanlig språkundervisning), med ett års inläring vid tidpunkten för undersökningen, elever i nionde klass som har börjat läsa svenska först på högstadiet (B-läsare), niondeklassister som har börjat svenskan i tredje (A1-läsare) eller i femte (A2-läsare) klass samt språkbads elever både i femte (5.SB) och i nionde (9.SB) klass. I alla dessa undervisningsgrupper har jag dessutom granskat resultaten för flickor och pojkar, eftersom det i många undersökningar har framgått att pojkarna har mera negativa attityder till svenskan och till skolan i övrigt än flickorna.

Av min egen erfarenhet som språklärare antog jag att inläringstiden, dvs. hur länge eleverna har läst svenska i skolan, skulle påverka attityderna och användningen av språket på det sättet att ju mera man har läst desto mera använder man språket utanför skolan och desto mera positiva attityder har man. Jag höll fast vid denna hypotes också i fråga om A1- och A2-läsare, trots att min egen erfarenhet sade emot detta: personligen hade jag en känsla av att A2-läsare skulle vara mera positiva trots att de har läst språket två år mindre än A1-gruppen. Språkbads elever däremot antog jag ha de mest positiva attityderna samt den mest frekventa användningen av språket under fritiden på grund av deras speciella situation och den stora mängden språk de har kommit i kontakt med i undervisningen.

Min insamlingsmetod var att dela ut en enkät till de olika undervisningsgrupperna under deras svensklektioner, och på detta sätt fick jag en stor mängd deltagare i undersökningen. Ett annat alternativ skulle förstås ha varit att intervjua en utvald grupp elever personligen, vilket hade varit bra för att få mera specifika och eventuellt mera entydiga och uttömmande svar, men mitt mål var att få fram en större bild av skillnader mellan olika undervisningsgrupper och därför valde jag att utföra undersökningen med en enkät. Vidare kunde man fortsätta studera hur inläringstiden, mängden språk,

attityder och motivation påverkar t.ex. olika grupper skriftliga eller muntliga produktionsförmåga, dvs. elevernas språkkunskaper.

Enkäten i sig hade några delar som jag skulle förändra om jag utförde undersökningen på nytt. Som helhet fungerade den relativt bra, men det som saknas är information om informanternas hemspråk: hur många av dem talar svenska hemma och hur många av dem har lärt sig två eller flera språk hemma. Påståendedelen var enligt min åsikt omfattande, vilket jag är nöjd med, men antalet påståenden var troligen för stort för att informanterna skulle ha orkat besvara dem noggrant. Trots detta kan jag inte bestämma vilka av påståenden jag skulle utelämna om jag gjorde undersökningen på nytt. Grupperingen av påståendena är jag också nöjd med, men några påståenden kunde flyttas till en annan grupp. Däremot skulle jag troligen utelämna de öppna frågorna och omformulera också dem till flervalfrågor eftersom de flesta informanterna troligen skulle besvara dem hellre än de öppna frågorna.

De resultat som jag fick visade entydigt att flickorna hade mera positiva attityder till ungefär allt som gäller svenska än pojkarna. Detta kom fram i alla grupper, men speciellt språkbadsflickornas svar var väldigt positiva – i femte klass ännu mera positiva än i nionde klass. Tendensen var också att de yngre eleverna hade mera positiva tankar än de äldre i övrigt. Det som dock var överraskande, var att språkbadspojknas attityder var för några påståenden de mest negativa av alla grupper. Detta framgick t.ex. hos 9SB-pojknas för påståenden om svenska som skolämne samt om tvåspråkigheten i Vasa. Denna grupp kände sig dessutom också minst av alla grupper vara bra på språk samt nästminst att det är lätt att lära sig språk, vilket enligt min åsikt indikerar att de kanske har dålig självkänsla – som eventuellt sammanhänger med språkbadsflickornas snabbare språkutveckling.

Språkbadseleverna visade sig dock vara de som mest använder svenska utanför skolan, trots att jag personligen blev överraskad av hur sällan också de gör det. Med kompisarna och i hobbyer använde också språkbadspojknas mera svenska än de övriga grupperna, men mest var det språkbadsflickorna som höjde medelvärdena för dessa grupper. Annan användning av språket, t.ex. att lyssna på svenskspråkiga radioprogram eller musik samt

att titta på svenskspråkiga TV-program, visade sig vara väldigt likadan – lika liten – hos alla elever oberoende av undervisningsgrupp. Läsandet av något svenskspråkigt tycktes inte heller vara populärt, utom hos språkbadsflickorna som också mest av alla grupper hade några andra svenskspråkiga aktiviteter under sin fritid, t.ex. med datorer.

Som jag hade förväntat mig, hade B-läsarna de mest negativa attityderna till många aspekter i undersökningen, men oftast har det i dessa fall varit enbart B-pojkarna som har haft så avsevärt mera negativa attityder att de har sänkt medelvärdet för hela gruppen så mycket att också det har blivit det lägsta. Med andra ord har alltså B-flickorna ofta haft även positiva attityder till många saker, men inte pojkarna i gruppen. Likadant har det varit också i A1-gruppen, som för några påståenden har haft de mest negativa attityderna på grund av att A1-pojkarna har haft de klart mest negativa svaren av alla grupper och därmed sänkt medelvärdet för hela gruppen. Annars visade det sig att skillnaderna mellan A1- och A2-grupp var relativt små, men trots allt har A1-läsare något mera positiva attityder än A2-läsare. Motsatsen till detta framkom nästan enbart i fråga om A2-läsarnas enskilda åsikter om sina språkkunskaper på basis av vilka man kunde konstatera att de eventuellt har bättre självkänsla i detta avseende än A1-läsarna.

I fråga om användningen av svenskan framkom det inte heller tydliga skillnader mellan A1- och A2-grupperna. Och eftersom också B-läsarnas medelvärden ligger nära dessa grupper medelvärden och ordningen av medelvärdens storlek varierar beroende på påståendet, kan man inte konstatera att inlärningstiden skulle ha någon tydlig inverkan varken på användningen av språket eller på elevernas attityder till svenskan. Detta förstärks också av faktumet att de yngre eleverna, som har läst språket minst, har mera positiva attityder i många avseenden än de äldre. Kantelinen och Kettunen (2004) konstaterar dock att i deras undersökning har det inte framgått någon statistisk förbindelse mellan informanternas ålder och deras inlärningsmotivation, men i deras undersökning var de yngsta informanterna i nionde klass, dvs. de hade inga ivriga elever på lågstadiet som fortfarande har sin eventuella skolmotivation kvar. Däremot konstaterar Gardner (1985: 44) att i flera studier har det framgått att attityderna till inlärningen av ett främmande språk blir mindre positiva med åldern trots att orsaken till detta inte är klar för forskarna.

En liten del av min undersökning bestod av elevernas åsikter om det som är lättast eller svårast i inläringen av svenska. Alternativen var hörförståelse, att läsa, att tala och att skriva. De flesta ansåg att det lättaste för dem var att läsa eller att tala, oavsett till vilken undervisningsgrupp de hörde. Däremot blev skillnaden mellan eleverna inom vanlig språkundervisning och språkbud mycket tydlig i fråga om det som är svårast. För eleverna inom vanlig språkundervisning var hörförståelse mycket tydligt det svåraste elementet i alla grupper. Språkbudseleverna i femte klass hade däremot inte så tydliga svårigheter på något område, utan svaren fördelade sig mycket jämnt mellan de olika alternativen. Att tala var det svåraste för sex elever, hörförståelse och att skriva för fem elever och att läsa för tre elever. Däremot var att skriva helt tydligt det svåraste för språkbudseleverna i nionde klass. Språkbudseleverna på högstadiet har dock alldeles olika krav på det som de producerar skriftligt om man jämför dem med de krav som eleverna inom vanlig språkundervisning har.

Eleverna i alla grupper var eniga om att skolan är den viktigaste faktorn för deras inläring av svenska. Detta var ju inte överraskande eftersom skolan är den plats där man börjar lära sig främmande språk, och efter att man har fått grundkunskaper i ett språk kan man förstås själv öka sina kunskaper var som helst. Om man däremot kommer från en tvåspråkig familj, kan man anse att hemma är den främsta inläringssmiljön. Hemma var dock bland de tre mest valda alternativen enbart hos eleverna i femte klass, vanlig språkundervisningsgrupp. De mest valda alternativen efter skolan i alla grupper var TV och kompisar, med undantag av 5SB som hade valt läsning i stället för TV. 9SB hade också läsning på delad tredje plats, och 5.klass, vanlig undervisning, alltså hemma i stället för kompisar.

När man analyserar resultaten som jag fick i denna undersökning, kan man konstatera att i jämförelse med motsvarande tidigare undersökningar är de relativt samstämmiga, trots att jag antar att i en tvåspråkig stad kan antalet positiva resultat vara något större än på någon helt finskspråkig ort. Personligen känner jag dock inte till undersökningar i vilka man skulle ha jämfört attityder mellan lika många olika undervisningsgrupper som i min undersökning. Trots att inläringstidens påverkan inte visade sig vara så tydlig, skulle jag dock rekommendera att om eleven inte har några särskilda

inlärningssvårigheter, skulle det troligen vara bättre i fråga om attityder och motivation om man började läsa svenska så tidigt som möjligt. Jag antar att detta skulle ha inverkan speciellt på pojkarnas attityder och motivation som relativt ofta blir negativa om man börjar svenskan först som B-språk på högstadiet.

Ett radikalt förslag skulle vara att alla elever skulle börja läsa svenska som A2-språk, men jag antar att även om detta skulle förverkligas skulle det alltid finnas någon grupp elever med negativa attityder och dålig motivation, så jag tycker att man fortfarande ska ha möjlighet att välja. Dessutom är det redan nu majoriteten av eleverna som börjar med A2-svenska, men en del kan t.ex. p.g.a inlärningssvårigheter hoppa av och börja från början på högstadiet, dvs. byta till B-språk. Då skulle det ju inte vara rättvist eller klokt om man tvingades fortsätta om man hade möjlighet att få bättre motivation genom att byta. Språkbadsmetoden däremot har en så tydlig positiv inverkan på elevernas attityder att det skulle vara fint om metoden kunde användas mera. Däremot är jag inte säker på att det har någon stor inverkan på elevernas attityder även om man använder metoden inom vanlig språkundervisning, trots att den språkliga nyttan troligen kan märkas.

Det viktigaste för språkundervisningen skulle dock vara att lärarna kunde positivt påverka elevernas attityder och därmed deras motivation att lära sig språk, att lärarna kunde stödja och höja elevernas självkänsla och upprätthålla inte enbart ordningen utan speciellt tryggheten i klassrummet så att även de blygaste och känsligaste eleverna kunde så lätt som möjligt koncentrera sig på själva inläringen och att ingen behövde slösa sin energi på yttre faktorer. Personligen tar jag det som min utmaning som lärare att få språkinläringen att vara så obesvärlig, varierande och speciellt så rolig för eleverna som möjligt. Enligt Vuorinen (2001: 23) är motivationen ett resultat av undervisningen, inte dess förutsättning. Man kan alltså påverka den.

LITTERATUR

- Aunola, K. (2002). Motivaation kehitys ja merkitys kouluikässä. I: *Mikä meitä liikuttaa. Modernin motivaatiopsykologian perusteet*, 105-126. Red. Katariina Salmela-Aro&Jari-Erik Nurmi. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy.
- Baker, C. (1992). *Attitudes and language*. Clevedon, Philadelphia, Adelaide: Multilingual Matters Ltd.
- Baker, C. (2001). *Foundations of Bilingual Education and Bilingualism*. Clevedon, Philadelphia, Adelaide: Multilingual Matters Ltd.
- Björklund, S., Buss, M., Laurén, C.&Karita Mård (1998). Kielikylpy kielenopettajana. I: *Kielikoulutus Suomessa*, 171-185. Red. Sauli Takala&Kari Sajavaara. Jyväskylä: Jyväskylän yliopistopaino.
- Ejlertsson, G. (2005). *Enkäten i praktiken. En handbok i enkätmetodik*. 2:a upplagan. Lund: Studentlitteratur.
- Gardner, R.C. (1985). *Social Psychology and Second Language Learning. The Role of Attitudes and Motivation*. London: E.Arnold.
- Gjesme, T. (1976). Angst for å mislukkast på skulen. I: *Norsk Pedagogisk Tidsskrift* 1976, 83-91.
- Haagensen, B. (1998). Svenska för blivande ekonomer. Ett försök med språkbad för vuxna. Opublicerad licenciatavhandling. Vaasan yliopisto.
- Haagensen, B. (2007). *Dialogpedagogik och motivation: en fallstudie i svenska på universitetsnivå*. Acta Wasaensia No 174. Språkvetenskap 32. Vasa: Universitas Wasaensis.
- Heikkinen, M. (1991). Kielikylpy ala-asteella. I *Kielikylpymenetelmä: Kielen käyttö mielekkääksi*, 42—63. Red. Christer Laurén. Vaasa: Vaasan yliopiston täydennyskoulutuskeskuksen julkaisuja 1/1991.
- Imsen, G. (2000). *Elevens värld*. Introduktion till pedagogisk psykologi. 3:e upplagan. Lund: Studentlitteratur.
- Keltikangas-Järvinen, L. (2004). *Temperamentti – ihmisen yksilöllisyys*. Juva: WSOY.
- Komsi, N. (2008). Poikien ominaisuuksien erityispiirteet, vaihtelu ja kouluasuoriutuminen. I Cacciatore, R. & Koiso-Anttila, S.: *Pelastakaa pojat!*, 305-317. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino.

- Kovanen, J. (2004). Osio 1. I: *Ruotsin kielen opiskelumotivaatiosta yleissivistävässä ja ammatillisessa koulutuksessa*, 43-52. Red. Ritva Kantelinen&Sinikka Kettunen. Joensuun yliopisto.Kasvatustieteiden tiedekunnan tutkimuksia N:o 89. Joensuu: Joensuun yliopistopaino Oy.
- Laurén, C. (1991). Kielikylpy ja sen taustaa. I *Kielikylpymenetelmä: Kielen käyttö mielekkääksi*, 11—22. Red. Christer Laurén. Vaasa: Vaasan yliopiston täydennyskoulutuskeskuksen julkaisuja 1/1991.
- Laurén, C. (2000). *Kielten taitajaksi – kielikylpy käytännössä*. Jyväskylä: Kopijyvä Oy.
- Laurén, U. (1991). Kaksikielisyys ja toisen kielen oppiminen. I *Kielikylpymenetelmä: Kielen käyttö mielekkääksi*, 23—35. Red. Christer Laurén. Vaasa: Vaasan yliopiston täydennyskoulutuskeskuksen julkaisuja 1/1991.
- Löf, Å-J. (2004). *Det lönar sig att lära sig engelska: en fallstudie som jämför finlandssvenska och finska niondeklassisters attityder till engelska, engelsktalande och engelskundervisningen*. Pro gradu – avhandling. Åbo Akademi, PF Inst. för lärarutb. Vasa vetenskapliga bibliotek Tritonia.
- Mikä meitä liikuttaa. Modernin motivaatiopsykologian perusteet*. (2002). Red. Katariina Salmela-Aro&Jari-Erik Nurmi. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy.
- Moilanen, K. (2004). *Yli esteiden. Oppimisvaikeudet ja vieraat kielet*. Vammala: Vammalan Kirjapaino Oy.
- Mustila, E. (1990). *Finska gymnasieelevers motivation för, attityder till och intresse för svenska*. Helsingfors: Valtion painatuskeskus.
- Nurmi, J-E.& Katariina Salmela-Aro (2002). Modernin motivaatiopsykologian perusta ja käsitteet. I *Mikä meitä liikuttaa. Modernin motivaatiopsykologian perusteet*, 10—28. Red. Katariina Salmela-Aro&Jari-Erik Nurmi. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy.
- PISA 2006. Tillgänglig 4.5.2009 på www.edu.fi/OPM/Koulutus/artikkelit/pisa-tutkimus/pisa2006/index.html
- Ruotsin kielen opiskelumotivaatiosta yleissivistävässä ja ammatillisessa koulutuksessa*. (2004). Red. Ritva Kantelinen&Sinikka Kettunen. Joensuun yliopisto. Kasvatustieteiden tiedekunnan tutkimuksia N:o 89. Joensuu: Joensuun yliopistopaino Oy.
- Stakes 2007. Nationella resultat av undersökningen Kouluterveys 2007. Tillgänglig 4.5.2009 på <http://info.stakes.fi/kouluterveyskysely/FI/tulokset/julkaisut/raportit07.htm>

Tankesmedjan Magma. Undersökningsrapport av Finlandssvenska institutet 21.1.2009.
Tillgänglig 4.5.2009 på www.magma.fi/om/ajatushautomo

Trost, J. (2001). *Enkätboken*. 2:a upplagan. Lund: Studentlitteratur.

Vuorinen, I. (2001). *Tuhat tapaa opettaa*. Vammala: Vammalan kirjapaino Oy.

Vuorinen, P. (2009). *Toisen kielen oppijan profiili kaksikielisessä opetuksessa: vertaileva tutkimus suomalaisten ja amerikkalaisten oppijoiden piirteistä*. En sammanfattning av den opublicerade doktorsavhandlingen i Pohjalainen 19.4.2009.

Vårt land, Vårt språk (1997). Helsingfors: Svenska Finlands folkting.

Hei!

Olen tuleva kieltenopettaja, ja teen tutkielmaani, johon tarvitsen ajatuksiasi ja mielipiteitäsi ruotsin kielestä ja sen käytöstä. Useimmissa kysymyksissä voit vain rengastaa itsellesi sopivimman vaihtoehdon. Yritä etsiä vastauksista se vaihtoehto, joka on lähimpänä omaa mielipidettäsi. Vastaukset käsitellään luottamuksellisesti ja nimettöminä. Mielipiteesi ovat minulle tosi tärkeitä. Kiitos ajastasi!

1. Sukupuoli: Poika _____ Tyttö _____

2. Luokka: 5. _____ 9. _____

3. Kielikylpy _____ Tavallinen ruotsin opiskelu _____

4. Kuinka monta vuotta olet opiskellut ruotsia? _____
(Huom! Kielikylpyoppilaat: laskekaa mukaan päiväkotia ja esikoulu)

5. Mikä oli viimeisin kouluarvosanasi ruotsissa? _____

6. Mitä muita kieliä luet? _____

7. Rengasta itsellesi sopivin vaihtoehto.

	Joka päivä	1-3 kertaa viikossa	1-3 kertaa kuukaudessa	Muutaman kerran vuodessa	En koskaan
Kuinka usein puhut ruotsia kavereiden kanssa koulun ulkopuolella?	5	4	3	2	1
Kuinka usein käytät ruotsia harrastuksissasi?	5	4	3	2	1
Kuinka usein luet jotain ruotsinkielistä? (Muuta kuin koulumateriaalia?)	5	4	3	2	1
Kuinka usein katsot ruotsinkielisiä TV-ohjelmia?	5	4	3	2	1
Kuinka usein kuuntelet ruotsinkielisiä radio-ohjelmia tai musiikkia?	5	4	3	2	1
Kuinka usein teet jotain muuta ruotsin kielellä? (Esim. kirjoitat kirjeitä/sähköpostia, luet ruotsinkielisiä nettisivuja, puhut puhe- limessa tms.)	5	4	3	2	1

8. Käytätkö ruotsin kieltä koulun ulkopuolella? Miksi / miksi et?

9. Mikä mielestäsi on ruotsin kielessä HELPOINTA? Rengasta vain yksi vaihtoehto.

1. Kuullunymmärtäminen
2. Lukeminen
3. Puhuminen
4. Kirjoittaminen

10. Mikä mielestäsi on ruotsin kielessä VAIKEINTA? Rengasta vain yksi vaihtoehto.

1. Kuullunymmärtäminen
2. Lukeminen
3. Puhuminen
4. Kirjoittaminen

11. Miten opit mielestäsi parhaiten ruotsia? Rengasta KOLME vaihtoehtoa.

1. Koulussa
2. TV-ohjelmista
3. Kavereiden kanssa
4. Kotona
5. Kaupungilla
6. Lukemalla ruotsinkielisiä kirjoja
7. Käyttämällä ruotsinkielisiä tietokoneohjelmia/nettisivuja
8. Jostain muualta, mistä? _____

12. Onko ruotsin opiskelu mielestäsi tärkeää? Miksi?

13. Mitä ruotsin tunneilla on mielestäsi tärkeintä opetella? (Esim. puhuminen, ääntämisharjoitukset, kirjoittaminen, lukeminen, kuullunymmärtäminen, parityöt, ryhmätyöt, kielioppi, kulttuuritieto Ruotsista ja ruotsalaisuudesta, ...). Mainitse KOLME asiaa.

14. Rengasta itsellesi sopivin vaihtoehto.

	Täysin samaa mieltä	Osittain samaa mieltä	En osaa sanoa	Osittain eri mieltä	Täysin eri mieltä
Pidän ruotsin kielestä	5	4	3	2	1
Luen mielelläni ruotsinkielisiä kirjoja	5	4	3	2	1
Ruotsi kuulostaa kauniilta	5	4	3	2	1
Tykkään puhua ruotsia	5	4	3	2	1
Haluaisin oppia tuntemaan ruotsalaisia	5	4	3	2	1
Haluaisin oppia tuntemaan suomenruotsalaisia	5	4	3	2	1
Ruotsalaiset ovat epäystävällisiä	5	4	3	2	1
Suomenruotsalaiset ovat epäystävällisiä	5	4	3	2	1
Opiskelen ruotsia saadakseni ruotsinkielisiä kavereita	5	4	3	2	1
Opiskelen ruotsia, koska saatan matkustaa Ruotsiin	5	4	3	2	1
Opiskelen ruotsia, koska sitä tarvitaan Vaasassa	5	4	3	2	1
Ruotsi on kiva kouluaine	5	4	3	2	1
Haluaisin osata ruotsia paremmin	5	4	3	2	1
Mielestäni ruotsi on vaikea kieli	5	4	3	2	1
Pidän ruotsinkielisistä TV-ohjelmista	5	4	3	2	1
Kaikkien suomalaisten pitäisi osata ruotsia	5	4	3	2	1
Haluan puhua ruotsinkielisten kanssa ruotsia	5	4	3	2	1
Ruotsin tunnit ovat tylsiä	5	4	3	2	1
Jätän ruotsin läksyt tekemättä, jos on tärkeämpää tekemistä	5	4	3	2	1
Opin paljon ruotsia koulun ulkopuolella	5	4	3	2	1
Teen ruotsin läksyt hyvin, koska haluan hyvän arvosanan	5	4	3	2	1
Tunnen itseni huonoksi ruotsin tunnilla	5	4	3	2	1
Uskon, että ruotsalaisiin on helppo tutustua	5	4	3	2	1
Uskon, että suomenruotsalaisiin on helppo tutustua	5	4	3	2	1
Ruotsin opetus on tärkeää	5	4	3	2	1
Pidän ruotsalaisista	5	4	3	2	1
Suomenruotsalaiset ovat mukavia	5	4	3	2	1
Opiskelen ruotsia vain, koska minun täytyy	5	4	3	2	1
Ruotsintunteja pitäisi olla enemmän	5	4	3	2	1
On tärkeää oppia, millaista Ruotsissa on	5	4	3	2	1
Voisin muuttaa isona Ruotsiin	5	4	3	2	1
Tarvitsen ruotsia tulevassa työssäni	5	4	3	2	1
Saan parempaa palkkaa, jos osaan ruotsia	5	4	3	2	1
Opiskelisin ruotsia, vaikka ei olisi pakko	5	4	3	2	1
Kielten opiskelu on helppoa	5	4	3	2	1
Ymmärrän hyvin ruotsinkielistä puhetta	5	4	3	2	1
Olen kaksikielinen	5	4	3	2	1

	Täysin samaa mieltä	Osittain samaa mieltä	En osaa sanoa	Osittain eri mieltä	Täysin eri mieltä
Ruotsin opiskelu kannattaa	5	4	3	2	1
Tulen käyttämään ruotsin kieltä aikuisena	5	4	3	2	1
Minusta tulee kaksikielinen	5	4	3	2	1
Opiskelen ruotsia ymmärtääkseni ruotsinkielisiä TV-ohjelmia, musiikkia jne.	5	4	3	2	1
Haluaisin asua paikkakunnalla, jossa ei puhuta ruotsia	5	4	3	2	1
Kielten opiskelu on turhaa	5	4	3	2	1
Olen hyvä kielissä	5	4	3	2	1
Käytän mieluummin ruotsia kuin englantia	5	4	3	2	1
Olen kiinnostunut ruotsin kielestä	5	4	3	2	1
Osaan puhua hyvin ruotsia	5	4	3	2	1
Ruotsinkielistä tekstiä on helppo lukea	5	4	3	2	1
Puhun kavereiden kanssa ruotsia koulussa	5	4	3	2	1
Puhun kavereiden kanssa ruotsia vapaa-ajallani	5	4	3	2	1
Vanhempani osaavat ruotsia	5	4	3	2	1
Vanhempani osaavat englantia	5	4	3	2	1
Ruotsin puhuminen on vaikeaa	5	4	3	2	1
Olen hyvä kirjoittamaan ruotsiksi	5	4	3	2	1
Pelkään tekeväni virheitä, jos puhun ruotsia	5	4	3	2	1
Yritän aina parhaani ruotsintunneilla	5	4	3	2	1
Voin vaikuttaa ruotsin opetukseen	5	4	3	2	1
Olen itse vastuussa omasta oppimisestani	5	4	3	2	1
Ruotsin opetus on monipuolista	5	4	3	2	1
Saan usein hyvää palautetta opettajaltani	5	4	3	2	1
Saan usein huonoa palautetta opettajaltani	5	4	3	2	1
Mielestäni on tärkeää osata ruotsia	5	4	3	2	1
Vanhempieni mielestä on tärkeää osata ruotsia	5	4	3	2	1
Vanhempieni mielestä on tärkeää osata englantia	5	4	3	2	1
Arvostan ruotsin kieltä	5	4	3	2	1
Kuulen usein kaupungilla ruotsia	5	4	3	2	1
Haluaisin olla kaksikielinen	5	4	3	2	1
Vaasan kaksikielisyys on ärsyttävää	5	4	3	2	1
On mukavaa asua kaksikielisessä kaupungissa	5	4	3	2	1

KIITOS VASTAUKSISTASI!

Påstående	5.SB			5.vanlig			9.SB			9.A1			9.A2			9.B		
	P	F	T	P	F	T	P	F	T	P	F	T	P	F	T	P	F	T
1 Jag tycker om svenska	3,583	4,857	4,053	3,417	3,889	3,619	2,857	4,750	3,867	2,727	3,714	3,280	2,692	3,357	3,037	2,600	3,750	3,308
3 Svenska låter vackert	2,833	4,429	3,421	2,417	3,667	2,952	2,429	4,250	3,400	2,182	2,643	2,440	2,462	2,786	2,630	2,000	2,500	2,308
13 Jag skulle vilja kunna svenska bättre	3,364	4,857	3,944	3,833	4,333	4,048	4,000	4,125	4,067	3,600	4,786	4,292	4,000	4,286	4,154	2,600	4,500	3,769
14 Jag tycker att svenska är ett svårt språk	2,273	1,429	1,944	2,818	1,778	2,350	3,429	2,500	2,933	3,273	3,143	3,200	3,923	3,214	3,556	3,000	3,375	3,250
16 Alla finländare borde kunna svenska	2,250	3,714	2,789	2,917	3,333	3,095	2,857	3,125	3,000	2,364	3,429	2,960	2,154	2,857	2,519	2,600	2,500	2,538
46 Jag är intresserad av svenska	2,833	4,667	3,444	3,091	3,556	3,300	3,000	3,875	3,467	2,273	3,143	2,760	2,231	3,071	2,667	2,600	3,250	3,000
65 Jag uppskattar det svenska språket	3,250	4,833	3,778	3,583	3,889	3,714	3,143	4,250	3,733	2,727	3,429	3,120	3,077	3,214	3,148	2,400	3,375	3,000

Tabell 12. Attityder till språket generellt.

Påstående	5.SB			5.vanlig			9.SB			9.A1			9.A2			9.B		
	P	F	T	P	F	T	P	F	T	P	F	T	P	F	T	P	F	T
2 Jag läser gärna svenskspråkiga böcker	2,500	5,000	3,421	2,500	1,778	2,190	1,857	3,250	3,267	1,455	1,857	1,680	1,462	2,214	1,852	2,200	2,000	2,077
4 Jag tycker om att tala svenska	3,167	5,000	3,778	3,083	4,000	3,450	2,429	4,375	3,467	2,818	3,429	3,160	2,923	3,071	3,000	2,400	3,500	3,077
17 Jag vill tala svenska med svenskspråkiga människor	2,500	4,857	3,368	3,083	4,000	3,476	3,000	4,500	3,800	2,818	3,214	3,040	2,500	3,071	2,808	3,333	3,000	3,091
20 Jag lär mig massor av svenska utanför skolan	2,667	4,286	3,263	2,750	3,222	2,952	3,000	3,875	3,467	3,182	2,571	2,840	2,769	2,500	2,630	2,200	2,875	2,615
36 Jag förstår svenskt tal väl	4,250	5,000	4,526	3,167	3,000	3,095	4,286	4,250	4,267	2,636	2,846	2,750	2,692	3,071	2,889	1,600	2,750	2,308
45 Jag använder hellre svenska än engelska	2,667	4,167	3,167	2,750	2,556	2,667	2,286	3,750	3,067	1,818	2,929	2,440	2,308	2,071	2,185	1,800	2,625	2,308
49 Jag talar svenska med kompisarna i skolan	1,333	3,500	2,056	2,000	1,667	1,857	1,429	1,625	1,533	1,909	1,929	1,920	1,462	2,000	1,741	2,000	2,250	2,154
50 Jag talar svenska med kompisarna på min fritid	1,917	3,800	2,471	2,083	2,111	2,095	2,714	3,125	2,933	2,091	2,500	2,320	2,583	2,286	2,423	2,000	2,250	2,154

Tabell 13. Attityder till användning av svenska.

Påstående	5.SB			5.vanlig			9.SB			9.A1			9.A2			9.B		
	P	F	T	P	F	T	P	F	T	P	F	T	P	F	T	P	F	T
35 Det är lätt att lära sig språk	3,667	4,143	3,842	4,000	4,111	4,048	2,571	3,625	3,133	2,727	2,857	2,800	2,769	3,429	3,111	2,400	3,125	2,846
44 Jag är bra på språk	4,000	4,833	4,278	4,083	3,667	3,905	2,429	4,125	3,333	3,091	3,071	3,080	3,308	3,500	3,407	3,800	3,625	3,692
47 Jag är bra på att tala svenska	3,833	4,833	4,167	3,083	3,667	3,333	2,857	4,000	3,467	2,455	2,929	2,720	2,077	2,643	2,370	2,600	3,000	2,846
48 Det är lätt att läsa en svenskspråkig text	3,667	5,000	4,111	3,000	3,556	3,250	3,429	4,375	3,933	2,455	2,643	2,560	2,077	2,714	2,407	2,200	2,875	2,615
53 Det är svårt att tala svenska	2,083	1,333	1,833	2,417	2,000	2,238	2,714	2,125	2,400	2,545	2,643	2,600	2,846	2,714	2,778	3,000	2,750	2,846
54 Jag är bra på att skriva på svenska	3,400	4,667	3,875	3,333	3,667	3,476	2,857	3,250	3,067	2,364	2,714	2,560	2,385	2,786	2,593	2,600	3,000	2,846
55 Jag är rädd för att göra misstag om jag talar svenska	2,083	2,000	2,056	2,636	2,667	2,650	3,143	2,625	2,867	2,182	2,692	2,458	2,692	3,286	3,000	2,600	3,875	3,385

Tabell 14. Elevernas självbedömningar av sina språkkunskaper.

Påstående	5.SB			5.vanlig			9.SB			9.A1			9.A2			9.B		
	P	F	T	P	F	T	P	F	T	P	F	T	P	F	T	P	F	T
5 Jag skulle vilja lära känna svenskar	2,583	4,571	3,316	2,727	3,444	3,050	2,714	4,375	3,600	2,273	3,786	3,120	3,154	3,429	3,296	3,200	3,125	3,154
6 Jag skulle vilja lära känna finlandssvenskar	2,833	4,571	3,474	3,250	3,778	3,476	2,857	4,375	3,667	2,636	3,786	3,280	3,231	3,643	3,444	3,000	3,375	3,231
7 Svenskar är ovänliga	2,333	1,571	2,053	3,000	1,750	2,500	2,571	1,375	1,933	2,818	2,571	2,680	2,615	1,857	2,222	2,400	2,250	2,308
8 Finlandssvenskar är ovänliga	2,917	1,429	2,368	2,500	1,778	2,190	2,571	1,286	1,929	2,909	2,429	2,640	2,692	1,846	2,269	3,000	2,375	2,615
9 Jag lär mig svenska för att få svenskspråkiga kompisar	1,667	3,571	2,368	2,250	2,111	2,190	2,286	2,875	2,600	1,364	2,000	1,720	1,769	2,071	1,926	1,800	2,625	2,308
10 Jag lär mig svenska ifall jag reser till Sverige	2,583	4,000	3,105	3,167	2,778	3,000	3,143	2,375	2,733	2,091	2,857	2,520	2,692	2,500	2,593	2,600	2,875	2,769
15 Jag tycker om svenskspråkiga TV-program	2,583	4,143	3,158	2,500	2,750	2,600	1,571	3,500	2,600	2,091	2,286	2,200	2,538	2,357	2,444	2,200	2,143	2,167
23 Jag tror att det är lätt att bekanta sig med svenskar	2,917	4,286	3,421	3,167	3,667	3,381	2,429	4,125	3,333	3,091	3,071	3,080	2,692	3,071	2,889	2,200	2,875	2,615
24 Jag tror att det är lätt att bekanta sig med finlandssvenskar	3,250	4,571	3,737	3,417	3,250	3,350	2,429	4,000	3,267	3,091	3,214	3,160	2,923	3,071	3,000	2,200	3,000	2,692
26 Jag tycker om svenskar	2,417	4,571	3,211	2,500	3,111	2,762	3,000	4,500	3,800	2,909	3,286	3,120	2,692	3,143	2,926	2,200	3,375	2,923
27 Finlandssvenskar är trevliga	3,083	4,714	3,684	3,333	2,778	3,095	2,714	4,500	3,667	2,818	3,357	3,120	2,769	3,214	3,000	2,750	3,375	3,167
30 Det är viktigt att att lära sig om livet i Sverige	2,750	4,000	3,211	3,000	3,000	3,000	3,143	3,250	3,200	1,818	2,429	2,160	2,385	2,500	2,444	2,750	3,125	3,000
31 Jag skulle kunna flyta till Sverige	1,636	4,429	2,722	2,917	1,714	2,474	2,714	3,375	3,067	1,727	3,143	2,520	2,000	2,643	2,346	2,800	2,250	2,462
41 Jag lär mig svenska för att kunna förstå svenskspråkiga TV-program, musik osv.	2,833	3,000	2,889	2,917	2,556	2,762	2,429	3,500	3,000	1,636	2,286	2,000	2,308	2,643	2,481	2,000	2,625	2,385

Tabell 15. Elevernas attityder till den svenska kulturen: människor, media, Sverige osv.

Påstående	5.SB			5.vanlig			9.SB			9.A1			9.A2			9.B		
	P	F	T	P	F	T	P	F	T	P	F	T	P	F	T	P	F	T
12 Svenska är ett roligt skönlämne	3,273	4,857	3,889	2,917	4,000	3,381	2,143	3,875	3,067	2,000	3,500	2,840	2,077	3,143	2,630	2,800	3,250	3,077
18 Svensklektionerna är tråkiga	2,667	1,571	2,263	3,083	2,556	2,857	3,714	2,750	3,200	3,182	2,143	2,600	3,923	2,571	3,222	4,200	2,125	2,923
19 Läxorna i svenska blir ogjorda om jag har något viktigare att göra	1,417	1,000	1,263	1,750	1,000	1,429	3,857	2,625	3,200	3,182	2,357	2,720	3,077	1,571	2,296	3,800	2,875	3,231
21 Jag gör läxorna i svenska ordentligt för att få ett bra vitsord	4,000	4,857	4,316	3,833	4,222	4,000	2,000	3,875	3,000	3,000	3,929	3,520	2,923	4,000	3,481	2,800	3,750	3,385
22 Jag känner mig dålig på svensklektionerna	2,333	1,714	2,105	2,333	2,556	2,429	3,571	2,500	3,000	3,455	2,786	3,080	3,000	3,071	3,037	2,600	3,000	2,846
25 Svenskundervisningen är viktig	3,500	5,000	4,053	3,333	4,556	3,857	3,286	4,625	4,000	3,091	4,357	3,800	3,077	3,929	3,519	3,000	3,750	3,462
28 Jag lär mig svenska bara för att jag måste	2,833	1,429	2,316	2,083	1,556	1,857	3,286	1,714	2,500	3,091	2,214	2,600	3,692	2,857	3,259	3,600	3,000	3,231
29 Man borde ha flera svensklektioner i skolan	2,333	4,000	2,947	2,636	2,000	2,350	2,571	3,125	2,867	1,909	2,571	2,280	2,154	2,857	2,519	2,500	2,375	2,417
34 Jag skulle läsa svenska även om jag inte behövde	3,000	5,000	3,737	3,400	4,667	4,000	3,286	4,375	3,867	2,727	3,714	3,280	2,769	3,214	3,000	3,400	3,000	3,154
43 Det är onödigt att studera språk	1,500	1,500	1,500	1,667	1,444	1,571	2,286	1,000	1,600	2,000	1,143	1,520	2,231	1,500	1,852	2,600	2,125	2,308
56 Jag försöker alltid göra mitt bästa på svensklektionerna	3,750	4,667	4,056	3,833	4,444	4,095	2,571	3,875	3,267	3,182	3,429	3,320	2,692	3,571	3,148	2,200	4,250	3,462
57 Jag kan påverka svenskundervisningen	3,333	3,500	3,389	3,091	2,889	3,000	2,714	3,500	3,133	3,091	3,214	3,160	2,462	2,929	2,704	2,200	3,250	2,846
58 Jag är ansvarig för min egen inläring	3,583	4,833	4,000	2,583	3,625	3,000	4,143	4,125	4,133	4,364	4,357	4,360	4,154	4,286	4,222	2,400	4,375	3,615
59 Svenskundervisningen är mångsidig	3,727	4,500	4,000	3,417	3,875	3,600	3,000	4,125	3,600	3,364	3,429	3,400	3,000	3,286	3,148	2,000	3,500	2,923
60 Jag får ofta positiv feedback av min lärare	2,917	4,667	3,500	3,167	3,889	3,476	2,286	3,625	3,000	2,909	3,357	3,160	2,385	2,929	2,667	2,200	3,375	2,923
61 Jag får ofta negativ feedback av min lärare	2,500	1,333	2,111	2,333	1,778	2,095	3,429	1,250	2,267	2,727	2,000	2,320	3,538	2,214	2,926	2,600	2,000	2,231

Tabell 16. Elevernas attityder till svenskundervisningen.

Påstående	5.SB			5.vanlig			9.SB			9.A1			9.A2			9.B			
	P	F	T	P	F	T	P	F	T	P	F	T	P	F	T	P	F	T	
11 Jag läser svenska eftersom man behöver språket i Vasa																			
37 Jag är tvåspråkig	3,833	4,143	3,947	2,500	2,667	2,571	3,429	3,250	3,333	2,091	1,538	1,792	1,846	2,308	2,077	1,800	1,750	1,769	
40 Jag kommer att bli tvåspråkig	3,083	4,667	3,611	3,000	3,111	3,048	3,143	4,000	3,600	2,300	2,714	2,542	2,077	2,571	2,423	2,400	2,250	2,308	
42 Jag skulle vilja bo någonstans där man inte talar svenska	3,417	1,333	2,722	3,250	3,111	3,190	3,857	1,375	2,533	3,182	2,714	2,920	3,538	2,786	3,148	3,400	3,250	3,308	
66 Jag hör svenska ofta ute på stan	3,333	4,667	3,778	3,667	4,222	3,905	3,857	4,750	4,333	4,091	3,857	3,960	4,077	4,214	4,148	2,600	4,250	3,615	
67 Jag skulle vilja vara tvåspråkig	2,833	4,500	3,389	3,583	3,444	3,524	2,571	4,500	3,600	2,545	4,077	3,375	2,615	3,214	2,926	3,000	3,125	3,083	
68 Tvåspråkigheten i Vasa irriterar mig	3,000	1,167	2,389	2,833	2,333	2,619	3,429	1,125	2,200	2,818	2,429	2,600	2,692	2,429	2,556	2,200	2,250	2,231	
69 Det är trevligt att bo i en tvåspråkig stad	3,333	5,000	3,889	3,500	3,889	3,667	3,143	4,750	4,000	3,182	3,357	3,280	2,462	3,571	3,037	3,200	3,00	3,077	

Tabell17. Elevernas attityder till tvåspråkigheten.

Påstående	5.SB			5.vanlig			9.SB			9.A1			9.A2			9.B		
	P	F	T	P	F	T	P	F	T	P	F	T	P	F	T	P	F	T
32 Jag kommer att behöva svenska i mitt framtida jobb	3,167	4,429	3,632	3,167	3,889	3,476	3,714	4,000	3,867	3,182	4,000	3,640	2,692	3,214	2,963	2,800	3,500	3,231
33 Jag kommer att få bättre lön om jag kan svenska	3,667	3,286	3,526	2,667	3,333	2,952	4,000	4,125	4,067	2,636	4,000	3,400	3,462	3,214	3,333	2,800	3,250	3,077
38 Det lönar sig att lära sig svenska	4,000	5,000	4,333	3,583	4,333	3,905	3,857	4,875	4,400	3,636	4,357	4,040	3,154	4,143	3,667	3,200	4,125	3,769
39 Jag kommer att använda svenska när jag blir vuxen	3,917	4,833	4,222	3,500	3,667	3,571	3,571	4,625	4,133	3,545	4,143	3,880	3,308	3,500	3,407	3,000	3,625	3,385
62 Jag tycker att det är viktigt att kunna svenska	3,833	5,000	4,176	3,333	4,667	3,905	3,714	4,875	4,333	3,000	4,357	3,760	3,167	3,786	3,500	2,600	3,750	3,308

Tabell 18. Elevernas åsikter om svenskans nytthet.

Påstående	5.SB			5.vanlig			9.SB			9.A1			9.A2			9.B		
	P	F	T	P	F	T	P	F	T	P	F	T	P	F	T	P	F	T
51 Mina föräldrar kan svenska	3,583	4,500	3,889	4,000	4,111	4,048	4,143	4,000	4,067	3,455	3,357	3,400	3,385	3,714	3,556	3,200	2,750	2,923
52 Mina föräldrar kan engelska	4,333	5,000	4,556	4,917	4,556	4,762	4,571	4,375	4,467	3,818	3,571	3,680	3,462	4,000	3,741	2,600	2,875	2,769
63 Mina föräldrar tycker det är viktigt att kunna svenska	4,167	4,600	4,294	3,500	4,111	3,762	4,571	4,500	4,533	3,545	3,857	3,720	3,154	3,286	3,222	2,400	3,625	3,154
64 Mina föräldrar tycker det är viktigt att kunna engelska	4,417	5,000	4,611	4,750	4,556	4,667	5,000	4,875	4,933	4,000	4,071	4,040	4,385	4,071	4,222	3,500	4,500	4,167

Tabell 19. Elevernans uppfattning om sina föräldrars språkkunskaper samt deras åsikter om språk.